

The Conceptual Framework for Governance of Tourism Policy Implementation through a Discursive

**Mohammad
Mohammadipoor ***

PhD Student in Public Mnagement,
Department of Public Administration,
Faculty of Management and Accounting,
Allameh Tabataba'i University, Tehran,
Iran

Gholamreza Kazemian

Associate Professor, Department of Urban
Management, Faculty of Management and
Accounting, Allameh Tabataba'i
University, Tehran, Iran

Hossein Aslipour

Associate Professor, Department of Urban
Management, Faculty of Management and
Accounting, Allameh Tabataba'i
University, Tehran, Iran

Esmail Ghaderi

Associate Professor, Department of
Tourism Management, Faculty of
Management and Accounting, Allameh
Tabataba'i University, Tehran, Iran

Abstract

Despite extensive research on the related yet distinct fields of “tourism governance” and “tourism policy implementation,” the existing literature continues to exhibit three major limitations: the absence of

- This article is taken from a doctoral dissertation in public administration at Allameh Tabatabaei University, Tehran.

* Corresponding Author: M.Mohamadipoor@yahoo.com

How to Cite: mohammadipoor, M., Kazemian, G., Aslipour, H. and Ghaderi, E. (2026). The Conceptual Framework for Governance of Tourism Policy Implementation through a Discursive. *Tourism Management Studies*, 21(73), 37 - 86. doi: [10.22054/tms.2025.83351.3015](https://doi.org/10.22054/tms.2025.83351.3015)

systematic analysis of the dynamic interaction of these two areas, insufficient attention to the role of discourse in shaping implementation processes, and the lack of an integrated framework for explaining institutional and discursive dimensions. In response to these gaps, this study proposes the combined research domain of “governance for tourism policy implementation through a discursive institutional approach”. The study examines this domain through a systematic literature review and the analysis of 22 selected studies published between 2015-2024. The research findings mainly identify four main dimensions: 1) Who dimension: government and private actors play a central role and public, NGO, and professional actors play a complementary role; 2) Why dimension, which indicates a transition from purely economic approaches to interactive paradigms and sustainable development; 3) What dimension, which emphasizes the need for a balance between economic, social, and cultural goals; and 4) How dimension, in which participatory, economic, and structural tools act as the main drivers and cultural and legal tools as reinforcers; also, the participatory approach as the dominant governance model for tourism policy implementation, when combined with integrated management mechanisms and appropriate legal frameworks, can lead to increased sustainability and coherence of policies. By combining the four-dimensional knowledge model and the discursive institutional approach, the research’s conceptual framework not only fills gaps in the research literature but also provides an analytical tool for evaluating and improving governance systems for tourism policy implementation at different levels.

Keywords: Tourism governance, tourism policy implementation, governance of tourism policy implementation, discursive institutionalism, systematic review

Extended Abstract

1. Introduction

Enhancing the tourism sector is a key driver of economic growth and social welfare, especially in developing countries (Khan, 2020). The effectiveness of tourism policies depends on their implementation, with governance playing a critical role in ensuring transparency, accountability, and execution quality (Hudson et al., 2019). In this context, discursive institutionalism, developed primarily by Vivien Schmidt, offers a valuable framework for analyzing the interplay between structuralism and idealism, combining institutional and discursive approaches to provide deeper insights into policy implementation (Ganter, 2021). Vivien Schmidt, a renowned political scientist at Boston University, has advanced discursive institutionalism since 2000. This approach merges institutional focus with discursive analysis, offering a novel framework for understanding political and social phenomena.

It is essential to use a structured approach to identify the functionality of discursive institutionalism (as the theoretical framework) in tourism policy implementation governance (as the thematic framework). This study employs Lundvall et al.'s (2008) fourfold knowledge framework, comprising knowing who, why, what, and how, to propose a conceptual framework:

- **Knowing who (Actors):** Identifying who knows what and who does what
 - **Knowing why (Logic):** Understanding the causes and reasons behind phenomena in individual and societal contexts
 - **Knowing what (Goal):** Providing the basis for analyzing "facts" and foundational information
 - **Knowing how (Tools and Modes):** Developing the ability to perform tasks using specific tools and methods (Lundvall et al., 2008)
- Governance of tourism policy implementation through discursive institutionalism approach constitutes a hybrid domain that has not yet

been comprehensively examined. Therefore, reviewing the existing literature is crucial to evaluating the current state of research and identifying knowledge gaps. Such a review can provide a clearer understanding of the field's present condition, illuminate knowledge dynamics, and shape the trajectory of future research.

This study primarily seeks to explore how tourism policy implementation governance functions within a discursive institutionalism framework. To address this question, the theoretical foundations are thoroughly examined, followed by an explanation of the research methodology. Subsequently, the findings and conceptual framework are presented, and conclusions are drawn to advance knowledge in this field and guide future research.

2. Literature Review

Tourism governance refers to the multi-level coordination and management of tourism sectors through effective, transparent, and accountable collaboration among diverse actors to achieve shared goals (Duran, 2013). In this perspective, governance is not merely a hierarchical control system but a dynamic network of cooperation, legitimacy, and collective responsibility (Bock et al., 2021). Tourism policy implementation, as a crucial stage of the policy cycle, operationalizes of political and administrative decisions aimed at addressing social challenges (Hill & Hupe, 2014; Goldner & Ritchie, 2015). It involves both top-down mechanisms of authority and bottom-up flexibility driven by local actors. The “governance of tourism policy implementation” thus serves as an integrative framework emphasizing coordination, capacity-building, stakeholder participation, and conflict management to enhance the quality and adaptability of tourism policy execution (Hill & Hupe, 2014). This framework highlights the importance of collaborative mechanisms that ensure coherence between institutional structures and the dynamic realities of tourism systems.

Discursive institutionalism (Schmidt, 2008, 2010, 2023) provides the theoretical foundation for analyzing this integrative process. Unlike traditional institutionalism, which emphasizes structural constraints, discursive institutionalism focuses on the interplay between ideas, discourse, agency, and institutions as both enabling and constraining forces (Boettcher & Kim, 2022; Kamkhaji & Radaelli, 2021). Institutions are viewed as socially constructed entities shaped by discursive agency, while ideas form the cognitive frameworks that guide interpretation and policy change. Discourse, both coordinative among policymakers and communicative with the public, serves as the medium through which meaning, legitimacy, and change are negotiated (Schmidt, 2008). Given the multi-stakeholder and multi-level nature of tourism governance, discursive institutionalism offers a robust analytical lens to bridge structural and agentic dimensions, enabling a deeper understanding of how policy ideas are produced, legitimized, and implemented within tourism governance systems (Leipold et al., 2019; Sharpley, 2022).

3. Methodology

This study employs a systematic literature review to collect data on the governance of tourism policy implementation with a discursive institutionalism approach. The research is qualitative in nature, adopts an inductive approach, and is fundamentally oriented, as its primary objective is to develop a conceptual framework for future studies.

Data collection was conducted using the Google Scholar academic search engine, with assistance from the Publish or Perish software. The study population consisted of Persian and English articles indexed in this database, with a sample of 22 selected articles.

The findings and results were derived through coding and the identification of key concepts, which facilitated the extraction of dimensions and components relevant to the governance of tourism policy implementation.

4. Research Findings

The study developed a conceptual framework designed to address the its questions. The findings were obtained from a review of 22 selected studies. These studies include 17 academic sources (6 in Persian, 12 in English) and one English-language doctoral dissertation, with emphasis on journals such as *Tourism Management* and *Sustainability*. The analysis reveleaved significant contributions across several dimensions such as actors, logic, goals, tools, and methodologies in tourism policy implementation.

Based on the findings, a framework was designed, encompassing four primary dimensions of discursive institutionalism:

- **Actors (Who):** Including governmental, private, public, community, and professional actors; each plays a complementary role in sustainable tourism governance
- **Logic (Why):** Emphasizing interaction, sustainability, economic growth, reducing inequalities, and legal frameworks; Collaboration among actors is highlighted as a crucial factor for governance success.
- **Goals (What):** Focused on achieving sustainable development, fostering networked governance, and reducing economic disparities through inclusive and integrated strategies
- **Tools and Modes (How):** Utilizing structural, participatory, cultural, informational, and legal tools to enhance governance processes and ensure sustainable outcomes; Participatory methods emerged as a critical mechanism for effective collaboration.

5. Discussion and Conclusion

This study explores the conceptual framework of "Tourism Policy Implementation Governance" by introducing an integrative approach. It distinguishes between "tourism governance" and "operational governance of tourism policy implementation," highlighting their functional differences while emphasizing their complementary roles

in achieving sustainable tourism development, requiring both effective macro-level policy and operational-level implementation. While prior studies have addressed governance in tourism using either institutional (e.g., Farzin et al., 2020; Bianchi et al., 2021) or discursive approaches (e.g., Najib & Hidayah, 2022; Wardani et al., 2023), no research has yet applied the discursive institutionalism framework to tourism policy implementation. This hybrid model bridges the gaps in both approaches, offering new insights into governance challenges.

The study answers key questions regarding tourism governance:

1. **Actors:** Both public and private actors dominate due to their direct involvement in tourism policy objectives. However, recent trends show growing recognition of community and grassroots actors, emphasizing multi-level interactions and discourses for sustainable governance.
2. **Logics:** The logic of governance has shifted toward collaboration, with actors increasingly prioritizing environmental and social sustainability. Future challenges, such as innovation demands and environmental pressures, will require updated governance policies.
3. **Goals:** The objectives of governance actors have evolved from economic priorities to broader, sustainable, and balanced development goals addressing economic, environmental, and social dimensions.
4. **Tools and Methods:** Effective governance employs participatory, economic, structural, cultural, and legal tools. Among these, participatory methods and integrated management approaches are particularly critical for enhancing governance efficacy across different levels.

The study acknowledges certain limitations. Methodologically, its reliance on a small set of 22 selected studies and Lundvall's (2008) knowledge framework may restrict generalizability. Theoretically, its focus on discursive institutionalism may underrepresent economic and technical aspects. Future research could address these gaps by

conducting comparative analyses of governance across countries, examining the roles of private and community actors, and leveraging modern technologies such as AI to improve sustainable governance.

Authors' Contribution

All authors approved the manuscript's content and agreed on all aspects of the work.

Conflict of Interest

The authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

The authors thank all individuals for their valuable advice, scientific guidance, and participation in this article.

چارچوب مفهومی حکمروایی اجرای خط‌مشی گردشگری با رویکرد نهادگرایی گفتمانی

دانشجوی دکتری مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

محمد محمدی پور * ID

دانشیار، مدیریت شهری، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

غلامرضا کاظمیان ID

دانشیار، مدیریت شهری، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

حسین اصلی پور ID

دانشیار، مدیریت جهانگردی، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

اسماعیل قادری ID

چکیده

با وجود تحقیقات گسترده در حوزه‌های مرتبط اما متمایز «حکمروایی گردشگری» و «اجرای خط‌مشی گردشگری»، ادبیات پژوهشی این حوزه‌ها از سه محدودیت شامل فقدان تحلیل نظام‌مند تعامل پویای این دو حوزه، نادیده گرفتن نقش گفتمان‌ها در شکل‌دهی به فرآیندهای اجرایی و عدم چارچوب یکپارچه تبیین ابعاد نهادی و گفتمانی رنج می‌برد. بنابراین، نیاز به پژوهشی ترکیبی با عنوان «حکمروایی اجرای خط‌مشی گردشگری با رویکرد نهادگرایی گفتمانی» احساس و تحلیل آن با استفاده از روش مرور نظام‌مند ادبیات ۲۲ مطالعه منتخب در بازه زمانی ۲۰۲۴-۲۰۱۵ صورت پذیرفت. نتایج پژوهش در غالب چهار بُعد اصلی شناسایی شد: (۱) بُعد کیستی: کنشگران دولتی و خصوصی نقش محوری و کنشگران عمومی، مردمی و حرفه‌ای نقش مکمل ایفا می‌کنند؛ (۲) بُعد چرایی: حاکی از گذار از رویکردهای صرفاً اقتصادی به سمت پارادایم‌های تعاملی و توسعه پایدار است؛ (۳) بُعد چستی: بر ضرورت توازن بین اهداف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی تأکید دارد و (۴) بُعد چگونگی: در آن ابزارهای مشارکتی، اقتصادی و ساختاری به عنوان محرک‌های اصلی و ابزارهای فرهنگی و قانونی به عنوان تقویت‌کننده‌ها عمل می‌نمایند؛ همچنین، شیوه مشارکتی به عنوان شیوه غالب حکمروایی اجرای خط‌مشی گردشگری، هنگامی که با مکانیسم‌های مدیریت یکپارچه و قواعد قانونی مناسب ترکیب شود، می‌تواند به افزایش پایداری و انسجام خط‌مشی‌ها بینجامد. چارچوب مفهومی پژوهش با ترکیب الگوی چهاربُعدی دانش و رویکرد نهادگرایی گفتمانی نه تنها خلأهای موجود در ادبیات پژوهش را پر می‌کند، بلکه ابزار بهبود حکمروایی اجرای خط‌مشی گردشگری در سطوح مختلف را ارائه می‌نماید.

کلیدواژه‌ها: حکمروایی گردشگری، اجرای خط‌مشی گردشگری، حکمروایی اجرای خط‌مشی گردشگری، نهادگرایی گفتمانی، مرور نظام‌مند.

– مقاله حاضر برگرفته از رساله دکتری رشته مدیریت دولتی، دانشگاه علامه طباطبائی تهران است.

* نویسنده مسئول: M.Mohamadipoor@yahoo.com

مقدمه

یکی از راه‌های کارآمد دستیابی به رشد اقتصادی و رفاه اجتماعی در سراسر جهان و به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه یا نوظهور، ارتقای بخش گردشگری است (Khan, 2020). «حکمروایی گردشگری» و «اجرای خط‌مشی گردشگری»، دو مفهوم کلیدی در حوزه توسعه گردشگری هستند که اگرچه با هم مرتبط‌اند، اما تفاوت‌های مهمی دارند. «حکمروایی گردشگری» به چارچوب کلی و فرآیندی اشاره دارد که از طریق آن، مقاصد گردشگری مدیریت می‌شوند. این چارچوب شامل سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی، هماهنگی و نظارت بر تمامی جنبه‌های گردشگری در یک مقصد است و در سطح کلان و استراتژیک عمل می‌کند. از سوی دیگر، «اجرای خط‌مشی گردشگری» بخشی از فرآیند خط‌مشی گردشگری است (Gautam, 2021). موفقیت یا شکست خط‌مشی‌های گردشگری به نحوه اجرای آن‌ها بستگی دارد (Hudson et al., 2019). حال آنکه، مفهوم ترکیبی «حکمروایی اجرای خط‌مشی» بر ارتقای شفافیت، پاسخگویی و مشارکت کنشگران بر کیفیت فرآیند اجرای خط‌مشی‌های گردشگری متمرکز است (Hill & Hupe, 2014).

جهت درک چارچوب موضوعی بالا، از چارچوب نظری «نهادگرایی گفتمانی» کمک گرفته شده است. ویوین اشمیت، اندیشمند برجسته علوم سیاسی دانشگاه بوستون، از سال ۲۰۰۰ به بررسی و ترکیب رویکرد نهادگرایی با رویکرد گفتمانی پرداخته و به‌عنوان معمار نهادگرایی گفتمانی شناخته شده است. این رویکرد، بینش‌های ارزشمندی را در زمینه تعامل میان ساختارگرایی و ایده‌گرایی ارائه می‌دهد (Ganter, 2021)؛ و نقاط قوت تمرکز نهادی و تحلیل گفتمانی را با هم ترکیب کرده و چارچوب تحلیلی جدیدی را ارائه می‌نماید.

جهت ارائه چارچوب مفهومی پژوهش، از ساختار چهار بخشی انواع دانش شامل دانش کیستی، چرایی، چیستی و چگونگی^۱ استفاده شده است.

- دانش کیستی (کنشگران): چه کسی، چه چیزی می‌داند و چه کاری انجام می‌دهد.

1. Kinds of Knowledge: Know-who, Know-why, Know-what & Know-how

- دانش چرایی (منطق): علل و دلایل شکل‌گیری پدیده‌ها در ذهن انسان و جامعه.
- دانش چیستی (هدف): مبنای تحلیل «حقایق» و اطلاعات پایه‌ای.
- دانش چگونگی (ابزار و شیوه): توانایی انجام کار با استفاده از ابزار و شیوه خاص (Lundvall et al., 2008).

مسئله اصلی این پژوهش از سه شکاف نظری و عملی نشأت می‌گیرد: نخست، باوجود مطالعات متعدد در حوزه‌های «حکمروایی گردشگری» و «اجرای خطمشی گردشگری»، پژوهش‌های نظام‌مندی که به تحلیل ترکیبی این دو حوزه با رویکرد نهادگرایی گفتمانی پرداخته باشند، بسیار محدود است. دوم، در ادبیات موجود، تعامل پیچیده بین کنشگران مختلف و تأثیر گفتمان‌های غالب بر فرآیند اجرای خطمشی‌های گردشگری به‌صورت جامع بررسی نشده است. سوم، فقدان چارچوبی تحلیلی که بتواند هم‌زمان ابعاد ساختاری (نهادی) و گفتمانی حکمروایی اجرای خطمشی گردشگری را تبیین کند، به‌وضوح احساس می‌شود. این خلأها منجر به نقصان در درک ما از چگونگی شکل‌گیری، تغییر و تثبیت الگوهای حکمروایی اجرای خطمشی گردشگری در بسترهای مختلف شده است. از این‌رو، این پژوهش با ترکیب رویکرد نهادگرایی گفتمانی و چارچوب چهاربُعدی دانش (کیستی، چرایی، چیستی و چگونگی)، درصدد ارائه تحلیلی نظام‌مند از این حوزه پژوهشی است تا تصویر روشنی از وضعیت فعلی پژوهش‌ها ارائه داده، پویایی دانش در این حوزه را تحلیل نموده و جهت‌گیری پژوهش‌های آینده را مشخص سازد.

در نتیجه، پرسش اصلی پژوهش بر چگونگی حکمروایی اجرای خطمشی گردشگری با رویکرد نهادگرایی گفتمانی متمرکز است. جهت پاسخ به این پرسش، ابتدا مبانی نظری به‌صورت جامع مورد بررسی قرار می‌گیرد، سپس روش‌شناسی پژوهش تشریح شده و یافته‌ها و چارچوب مفهومی پژوهش ارائه می‌شوند؛ و در نهایت، نتیجه‌گیری با هدف ارتقای دانش این حوزه و راهنمایی پژوهش‌های آینده ارائه خواهد شد.

مبانی نظری پژوهش

پژوهش حاضر به دنبال تحلیل «حکمروایی اجرای خطمشی گردشگری» به عنوان چارچوب موضوعی پژوهش، از منظر نظریه «نهادگرایی گفتمانی» است. نهادگرایی گفتمانی،

به عنوان نسل چهارم نظریه‌های نهادی (Schmidt, 2008)، تلفیقی از دو بُعد ساختاری و کنشگرانه در تحلیل خط‌مشی‌ها و فرآیندهای حکمروایی است که به طور هم‌زمان به «ساختارهای نهادی» و «گفتمان‌ها و ایده‌ها» در شکل‌دهی، تداوم و تغییر خط‌مشی‌ها می‌پردازد (Boettcher & Kim, 2022)؛ و شامل روش‌هایی است که در آن محدوده، دستورکار، اصول و ترتیبات نهادی مجریان خط‌مشی و نحوه پرداختن به یک مشکل جدید را شکل می‌دهد.

نهادگرایی جدید، ساختارهای نهادی را به عنوان «سخت‌افزار» با قدرت محدود کردن و شکل دادن به خط‌مشی موجود در هر حوزه‌ای مفهوم‌سازی می‌کند. نیمی دیگر توسط تأثیرات شکل‌دهی ساختار گفتمانی گفته می‌شود، که به عنوان «نرم‌افزار» شناخته شده است (Boettcher, 2020).

رویکرد گفتمانی که مبتنی بر درک پسا‌ساختارگرایانه از چگونگی شکل‌دهی ساختارهای گفتمانی پدیدآورنده حکمروایی است که نشان‌دهنده چگونگی شکل‌گیری موضوع، منطق، شیوه و ابزارهای خاص حکمروایی است (Leipold et al., 2019). مفاهیم نهادگرایی گفتمانی در جدول ۱ توضیح داده شده است.

چارچوب نظری نهادگرایی گفتمانی با توجه به ماهیت چندذی‌نفعی و چندسطحی بودن، نقش محوری گفتمان‌ها در اجرای خط‌مشی‌ها و توجه هم‌زمان به ساختارها و عاملیت می‌تواند به عنوان مبنای نظری محکمی برای پژوهش حاضر مورد استفاده قرار گیرد. در ادامه، مفاهیم «حکمروایی گردشگری» و «اجرای خط‌مشی گردشگری» در بستر «نهادگرایی گفتمانی» بررسی می‌شود.

واژه حکمروایی^۱ برای اولین بار در سال ۱۹۷۹ میلادی توسط ویلیام سون مورد استفاده قرار گرفت (امینیان و سیدنقوی، ۱۳۹۷). این واژه در فرهنگ آکسفورد مترادف با گاورنمنت^۲ آمده است. مفهوم حکمرانی، مفهومی گسترده و تا حدی گیج‌کننده است (عامری گلستان، ۱۴۰۲). در این پژوهش، واژه «حکمروایی» به طور آگاهانه به جای «حکمرانی» به کار رفته است تا بر رویکرد مشارکتی و چندگانه در تحلیل اجرای خط‌مشی

1. Governance
2. Government

تأکید شود. امروزه، حکمروایی با دوراهی‌های مشروعیت، حکمروایی همیارانه، مشارکت، رهبری، مدیریت شبکه، شمول اجتماعی، ظرفیت‌سازی، عدم تمرکز، حکمروایی بر عوام، مقررات و توسعه پایدار مواجه است (Bock et al., 2021).

جدول ۱. مفاهیم تشکیل‌دهنده نهادگرایی گفتمانی

مفهوم	توضیح
نهاد	مؤلفه‌هایی اجتماعی هستند که به‌طور پویا توسط توانمندی‌های گفتمانی و ایده‌محور کنشگران شکل می‌گیرند. نهادها، علاوه بر اینکه ساختارهای محدودکننده رفتار کنشگران به‌شمار می‌آیند، توانمندساز نیز هستند و می‌توانند توسط تعاملات اجتماعی و گفتمان‌ها تغییر کنند (Schmidt, 2023). نهادها از طریق سازوکارهایی مانند اجبار، تعهد هنجاری و تقلید، پایدار باقی می‌مانند یا تغییر می‌کنند (Genus, 2014).
عاملیت	توانایی کنشگران برای تصمیم‌گیری آگاهانه و تأثیرگذاری بر تغییرات نهادی است و شامل دو بخش، توانمندی‌های ایده‌محور پسینی تبیین‌کننده شکل‌گیری و حفظ نهادها و توانمندی‌های گفتمانی پیشینی تبیین‌کننده تغییرات انتقادی نهادها است (Schmidt, 2008).
ایده	باورها و ارزش‌هایی به هم پیوسته هستند که چارچوبی برای درک واقعیت و هدایت کنش‌های سیاسی فراهم می‌کنند. ایده‌ها عامل اصلی تغییرات خط‌مشی عمومی تلقی می‌شوند، برخلاف دیدگاه‌هایی که منابع مادی یا نهادهای ساختاری را عامل این تغییرات می‌دانند، در این رویکرد، ایده‌هایی که معمولاً در قالب روایت‌ها و استدلال‌های گفتمانی مطرح می‌شوند، امکان توجیه ترتیبات اجتماعی و شکل‌دهی به خط‌مشی‌ها را فراهم می‌آورند (Kamkhaji & Radaelli, 2021).
گفتمان	به شیوه‌های ارتباطی زبانی و غیرزبانی اشاره دارد که از طریق آن‌ها نهادها ایجاد و حفظ شده یا تغییر می‌کنند. گفتمان‌ها نه تنها محتوای ایده‌ها را منتقل می‌کنند، بلکه فرآیندهای تعاملی مانند زمان، مکان و ارتباط میان کنشگران را نیز دربرمی‌گیرند. گفتمان‌ها شامل دو نوع، «گفتمان هماهنگی» که میان کنشگران دولتی برای شکل‌دهی خط‌مشی‌ها ایجاد می‌شود و «گفتمان ارتباطی» که برای جلب حمایت عمومی و متقاعدسازی به‌کار می‌رود (Schmidt, 2008, 2010).

(تنظیم: نگارندگان پژوهش)

حکمروایی پویا با ترویج نقش‌آفرینی ذی‌نفعان و نوآوری، اثربخشی خط‌مشی‌ها را ارتقا می‌دهد (Sadat et al., 2025). در صنعت گردشگری، حکمروایی خوب برای تضمین امنیت حقوق مالکیت، اجرای قرارداد و اقدام جمعی مورد نیاز است (متقی و طهماسبی، ۱۴۰۳)؛ اگرچه حکمروایی مطلوب ممکن است تنها توسط دولت تولید شود، اما اغلب

ضروری است که با کسب و کارهای مرتبط با گردشگری و یا سازمان‌های غیرانتفاعی همکاری صورت گیرد (Bhuiyan et al., 2023). گیسبرت و کالو (۲۰۲۰)، حکمروایی گردشگری را شبکه‌ای از کنشگران و فرآیندها که با مشارکت و همکاری، شفافیت و مسئولیت، هماهنگی ساختاری و دانش پایه، هدایت (مدیریت) گردشگری در مقصد را ممکن می‌سازد، تعریف نموده‌اند (Bono I Gispert & Anton Clave, 2020).

از سویی دیگر، «اجرای خط‌مشی گردشگری» بخشی از خط‌مشی‌گذاری گردشگری است. خط‌مشی را بهتر است به عنوان یک «ساخت گفتمانی» دانست. خط‌مشی همان گونه که در نتیجه گفت‌وگو و ارتباط میان ذی‌نفعان مختلف در گستره تصمیم‌گیری پدید می‌آید، تولید می‌گردد (Lee & Zhao, 2024).

مراحل خط‌مشی‌گذاری گردشگری در قالب چهار مرحله اصلی شامل تعریف، تحلیل، عملیات و اجرا^۱ دسته‌بندی شده است (Goldner and Ritchie, 2015). در دنیای معاصر خط‌مشی‌گذاری و اجرای آن از بخش‌های جدایی‌ناپذیر زندگی بشر امروزی محسوب می‌شوند؛ تا خط‌مشی وجود نداشته باشد و هدفی تنظیم نشود و راهی برای رسیدن به آن مشخص نگردد، به نظر می‌رسد انجام هر کار دیگری غیرممکن است (دانایی فرد و همکاران، ۱۳۹۱). اجرا، «اصطلاحی جدید برای یک فعالیت دیرینه» است؛ امروزه، اجرای خط‌مشی در چارچوبی به نام «حکمرانی» رخ می‌دهد. فرآیندهای «دولت» به «حکمرانی» تبدیل شده‌اند (Hill & Hupe, 2014).

در فرهنگ لغت، واژه «اجرا» به معنای «به جریان انداختن، انجام و به کارگیری» تعریف شده است. اجرای خط‌مشی معرف تبدیل یک ایده یا توقع یا انتظار برای کنش با هدف رفع مشکلات اجتماعی است (زینی و ندمقدم و همکاران، ۱۴۰۰).

«اجرای خط‌مشی» دیگر کاری نیست که فقط به صورت «از بالا به پایین» یا «از پایین به بالا» انجام شود، بلکه نیازمند مشارکت و درگیری چندین بازیگر در سازوکارهای بین‌سازمانی و شبکه‌وار است (Hill & Hupe, 2014). در دیدگاه‌های نوین، اجرا مرحله‌ای مستقل و معنادار است که بستگی زیادی به تفاسیر، تعاملات و زمینه‌های نهادی

1. Definitional, Analytical, Operational & Implementation Phase

دارد. گفتمان‌ها در این مرحله نقش دارند، زیرا کنشگران مختلف (مقامات دولتی، بخش خصوصی، جامعه مدنی، گردشگران) بر اساس ادراکات و زبان مشترک خود، خط‌مشی‌ها را تعبیر و پیاده‌سازی می‌کنند (Fischer, 2017). رویکردهای شبکه‌ای و حکمروایی عملیاتی می‌توانند با افزایش تعامل و مشارکت عمومی، به بهبود فرآیند اجرای خط‌مشی‌ها کمک کنند. حکمروایی عملیاتی به مجموعه تلاش‌های آگاهانه برای هماهنگ کردن کنشگران و انجام اهداف جمعی اشاره دارد؛ مفهوم اجرا به عنوان «سیاست در عمل» توجه را به فعالیت‌هایی معطوف می‌دارد که باید نیت خط‌مشی را به نتایج واقعی تبدیل کنند (Hill & Hupe, 2014). تشریح مفاهیم چارچوب موضوعی پژوهش در جدول ۳ ارائه شده است.

جدول ۲. رویکردهای اجرای خط‌مشی

رویکرد	ویژگی‌ها	مقایسه و تحلیل
بالا به پایین	تمرکز بر خط‌مشی‌گذاری مرکزی و دستورات رسمی	- کنترل و هدایت از طریق مقامات مرکزی - مناسب خط‌مشی‌های نیازمند هماهنگی قوی
پایین به بالا	تأکید بر نقش محلی و کنشگران در اجرا	- انعطاف‌پذیری بیشتر و تطابق با نیازهای محلی - مناسب مسائل پیچیده و محلی
ترکیبی	ترکیب ویژگی‌های الگوهای بالا به پایین و پایین به بالا	- تلفیق کنترل مرکزی با انعطاف‌پذیری محلی - تقویت همکاری بین سطوح مختلف حکمروایی
شبکه‌ای	استفاده از شبکه‌های کنشگران برای اجرای خط‌مشی	- تعامل و همکاری بین سازمان‌ها و بخش‌های مختلف - افزایش هماهنگی و کاهش تضادها
حکمروایی عملیاتی	تمرکز بر فرآیندهای حکمروایی و مشارکت عمومی	- تأکید بر شفافیت و پاسخگویی - مناسب خط‌مشی‌های نیازمند مشارکت عمومی

(تنظیم: نگارندگان با اقتباس از Hill & Hupe, 2014)

جدول ۳. تشریح چارچوب حکمروایی اجرای خط‌مشی گردشگری با رویکرد نهادگرایی
گفتمانی

مفهوم	حکمروایی گردشگری	اجرای خط‌مشی گردشگری	حکمروایی اجرای خط‌مشی گردشگری با رویکرد نهادگرایی گفتمانی
تعریف	نظام هماهنگی و مدیریت چندسطحی بخش گردشگری با مشارکت کنشگران مختلف	فرآیند عملیاتی‌سازی تصمیمات، ایده‌ها و برنامه‌های تدوین‌شده در حوزه گردشگری	سازوکار گفتمانی و نهادی برای هماهنگ‌سازی روایت‌ها، ایده‌ها و منافع کنشگران در فرآیند اجرای خط‌مشی‌های گردشگری
اهداف	- ایجاد هماهنگی بین‌بخشی - توسعه پایدار گردشگری - افزایش مشارکت ذی‌نفعان	- تحقق خط‌مشی‌ها - اجرای برنامه‌های عملیاتی - کسب نتایج ملموس	- مشروعیت‌بخشی به اجرا از طریق تعامل گفتمانی - تسهیل ترجمه ایده‌ها به عمل - پیوند میان معنا (گفتمان) و عمل (اجرا)
فرصت	- توسعه متوازن - استفاده از ظرفیت محلی - افزایش مشروعیت	- تحقق سریع‌تر اهداف - شفافیت بیشتر در اجرا - امکان اصلاح خط‌مشی	- تسهیل اجماع از طریق گفتمان - افزایش انعطاف‌پذیری نهادی - افزایش اعتماد و پذیرش عمومی
چالش	- تعارض منافع ذی‌نفعان - پیچیدگی مدیریت چندسطحی - محدودیت منابع نهادی	- مقاومت در برابر تغییر - عدم انعطاف‌پذیری کافی - ضعف در نظارت و ارزیابی	- شکاف بین گفتمان رسمی و غیررسمی - سلطه گفتمان‌های خاص و حذف دیدگاه‌های دیگر - دشواری نهادینه‌سازی ایده‌های جدید در ساختارهای موجود

(تنظیم: نگارندگان با اقتباس از Schmidt, 2023; Hill & Hupe, 2014)

«حکمروایی گردشگری» چارچوب کلانی را تعیین می‌کند که «اجرای خط‌مشی گردشگری» باید در آن عمل کند و «حکمروایی اجرای خط‌مشی گردشگری با رویکرد نهادگرایی گفتمانی»، حلقه واسطی است که تضمین می‌کند که اجرا به‌صورت کارآمد و

با مشارکت ذی‌نفعان پیش می‌رود و بر پیوند میان ساختارهای نهادی و فرآیندهای گفت‌مانی تمرکز دارد. در این چارچوب، اجرای خط‌مشی صرفاً یک فرآیند فنی و سلسله‌مراتبی تلقی نمی‌شود، بلکه به مثابه فرآیندی پویا و تعاملی دیده می‌شود که در آن ایده‌ها، روایت‌ها و منافع کنشگران مختلف که از طریق تعاملات گفت‌مانی شکل می‌گیرد، مشروعیت می‌یابد و به کنش اجرایی تبدیل می‌شود (Schmidt, 2020; Fischer, 2017). گفت‌مان‌ها در این زمینه دو نقش ایفا می‌کنند:

۱) گفت‌مان همکاری: در سطح ایده‌ها و استدلال‌ها.

۲) گفت‌مان ارتباطی: در سطح مشروعیت‌دهی و ارتباط با عموم (Schmidt, 2008).

برخلاف نگاه سنتی که گفت‌مان را محدود به مرحله تدوین خط‌مشی می‌داند، نهادگرایی گفت‌مانی نشان می‌دهد که چگونه در مرحله اجرا نیز تعاملات زبانی و بین‌الذهانی بین کنشگران، چارچوب‌های نهادی را بازتولید یا تغییر می‌دهند. حکمروایی اجرای خط‌مشی در حوزه گردشگری با رویکرد نهادگرایی گفت‌مانی، نه تنها به هماهنگی نهادی و برنامه‌ریزی عملیاتی نیاز دارد، بلکه مستلزم ایجاد فضاهای گفت‌وگو محور، تسهیل ترجمه روایت‌ها به کنش و تقویت ظرفیت شنیدن و یادگیری نهادی نیز هست و تحقق توسعه پایدار گردشگری، در گرو تعامل پویا میان معنا (گفت‌مان)، ساختار (نهاد) و عمل (اجرا) است. اگرچه فرآیندهای حکمروایی در «دنیای واقعی» گردشگری، در هر مقصد گردشگری متفاوت است (Sharpley, 2022)، اما به نظر می‌رسد رویکرد نهادگرایی گفت‌مانی در تلفیق با الگوی انواع دانش (کیستی، چرایی، چیستی و چگونگی) از کارایی لازم برای پر کردن خلأهای دانشی و ارائه چارچوب تحلیل حکمروایی اجرای خط‌مشی گردشگری برخوردار است.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر با اتکا بر چارچوب نظری نهادگرایی گفت‌مانی و با بهره‌گیری از روش مرور نظام‌مند ادبیات، درصدد است تا با واکاوی انتقادی مطالعات پیشین، تصویری جامع از وضعیت موجود پژوهش‌های مرتبط با حکمروایی اجرای خط‌مشی گردشگری ارائه دهد و از این رهگذر، به غنای ادبیات این حوزه بیفزاید.

این پژوهش از نظر روش، کیفی و از نظر رویکرد، استقرایی و از نظر هدف، بنیادی است؛ چرا که هدف اصلی آن تدوین چارچوبی مفهومی برای استفاده در پژوهش‌های آینده است. گردآوری داده‌ها از وبگاه جست‌وجوی علمی گوگل اسکولار^۱ و با کمک نرم‌افزار پابلیش‌آرپریش^۲ صورت پذیرفت. جامعه آماری پژوهش شامل مقالات فارسی و انگلیسی مرتبط در این پایگاه بوده و نمونه پژوهش شامل ۲۲ مقاله منتخب است. نتایج و یافته‌های پژوهش از کدگذاری و شناسایی مفاهیم کلیدی، استخراج شدند.

مطابق تعریف جمال‌الدین و همکاران (۲۰۲۲)، مرور ادبیات نظام‌مند فرآیندی است که به شناسایی، ارزیابی و تفسیر تمام یافته‌های موجود در مورد یک موضوع پژوهشی مشخص می‌پردازد (Jamaludin et al., 2022). هدف اصلی این روش، شناسایی خلأ دانشی و ارائه چارچوبی مفهومی است و شامل سه مرحله برنامه‌ریزی، اجرا و گزارش است (Siddaway et al., 2019). مرحله برنامه‌ریزی، شامل طراحی پرسش پژوهش است؛ هدف از طرح پرسش‌های پژوهشی، حفظ تمرکز مرور ادبیات است (Musri & Erbara, 2022). پرسش‌های این پژوهش بر اساس چارچوب چهار مؤلفه‌ای انواع دانش تنظیم شده است. پرسش اصلی به صورت «حکروایی اجرای خط‌مشی گردشگری با رویکرد نهادگرایی گفتمانی چگونه است؟» و پرسش‌های فرعی به صورت زیر طرح شده است:

- جایگاه انواع کنشگران حکروایی اجرای خط‌مشی گردشگری با رویکرد نهادگرایی گفتمانی چگونه است؟
- منطق و انگیزه کنشگران حکروایی اجرای خط‌مشی گردشگری با رویکرد نهادگرایی گفتمانی چگونه است؟
- هدف کنشگران حکروایی اجرای خط‌مشی گردشگری با رویکرد نهادگرایی گفتمانی چگونه است؟
- ابزار و شیوه حکروایی اجرای خط‌مشی گردشگری با رویکرد نهادگرایی گفتمانی چگونه است؟

مرحله اجرا، شامل گردآوری و تجزیه و تحلیل پژوهش‌ها بر اساس معیارهای مشخص است؛ و در نهایت، مرحله گزارش که در این مرحله، یافته‌های پژوهش به صورت مکتوب، مستند و تدوین می‌شود (Kitchenham & Charters, 2007). مراحل اجرایی مرور ادبیات در این پژوهش طبق چارچوب کیچنهام و چارترز شامل ۶ مرحله است:

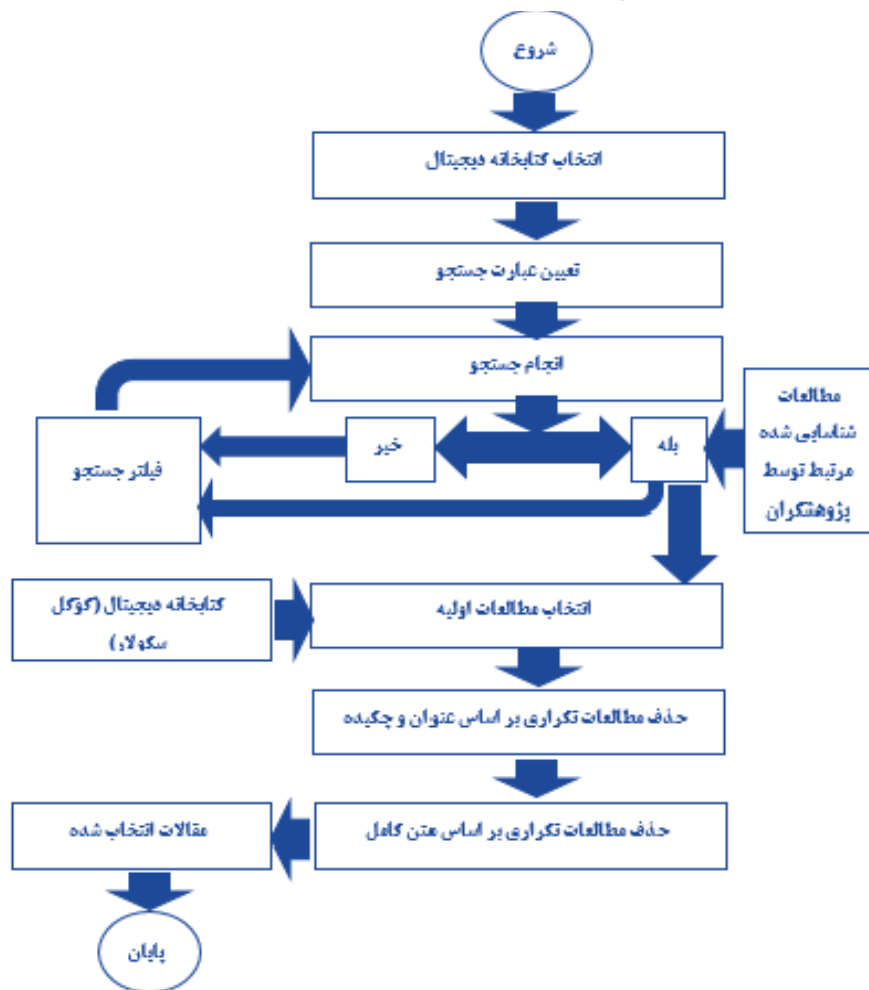
مرحله ۱: تعیین کلیدواژه و جست‌وجوی ادبیات.

فرآیند جست‌وجوی اولیه را می‌توان به عنوان ترکیبی از حکمروایی، گردشگری و اجرا درک کرد. بر این اساس جست‌وجوی ادبیات با عبارت ترکیبی « *Governance AND "Discursive Institutionalism" AND "Tourism" AND "Implementation"» در وبگاه گوگل اسکولار و با استفاده از عملگر منطقی «AND» برای جست‌وجوی پیشرفته و «*» برای شناسایی تشابهات کلمات و املاهای ترجیحی انجام شد.

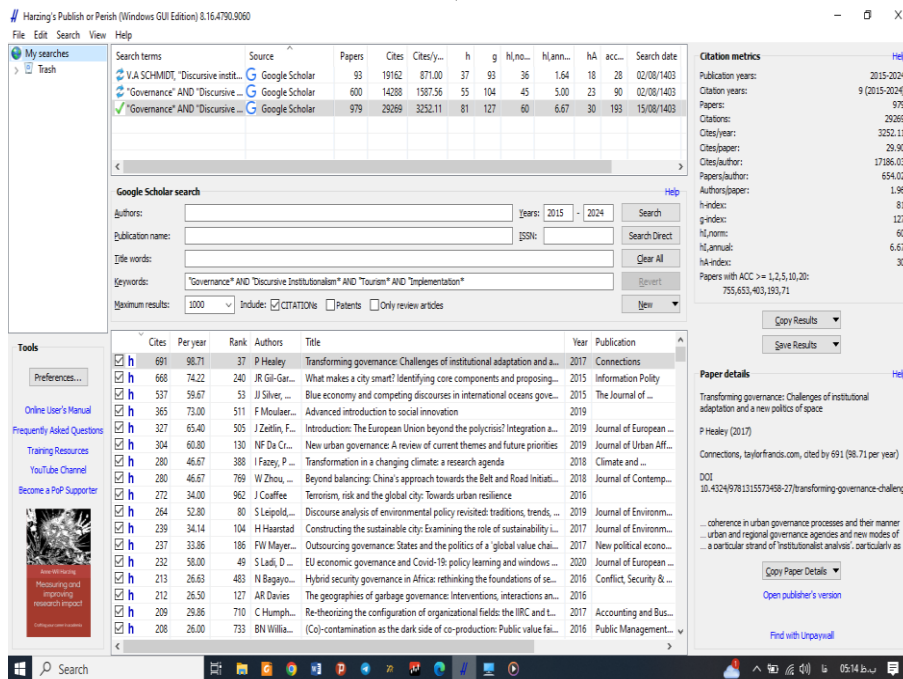
مرحله ۲: تعیین منابع جست‌وجوی ادبیات (کتابخانه دیجیتال) با استفاده از نرم‌افزار.

فرآیند جست‌وجو، مرحله‌ای از تحقیق برای شناسایی منابعی است که با سؤالات پژوهش مطابقت دارند. در این پژوهش، پژوهشگران داده‌ها را از وبگاه جست‌وجوی علمی گوگل اسکولار که یک جست‌وجوگر علمی تخصصی است و به طور خاص برای یافتن مقالات علمی، کتاب‌ها، پایان‌نامه‌ها، چکیده‌ها و سایر منابع دانشگاهی طراحی شده استفاده نمودند. جست‌وجو با کمک نرم‌افزار پابلیش‌آرپریش در نوامبر ۲۰۲۴ و برای بازه زمانی ۲۰۲۴-۲۰۱۵ انجام شد. بازه ۱۰ سال می‌تواند تعادل مناسبی بین جامعیت (شامل مطالعات پایه‌ای) و روزآمدی (شامل آخرین تحولات نظری) ایجاد کند و با تحدید زمانی منابع پژوهشی، امکان تحلیل کیفی و عمیق‌تر امکان‌پذیر شده است.

شکل ۱: فرآیند جست‌وجوی پژوهش‌های کلیدی

شکل ۲: خروجی نرم‌افزار پابلیش‌آرپریش

مرحله ۳: انتخاب ادبیات مرتبط با موضوع پژوهش.

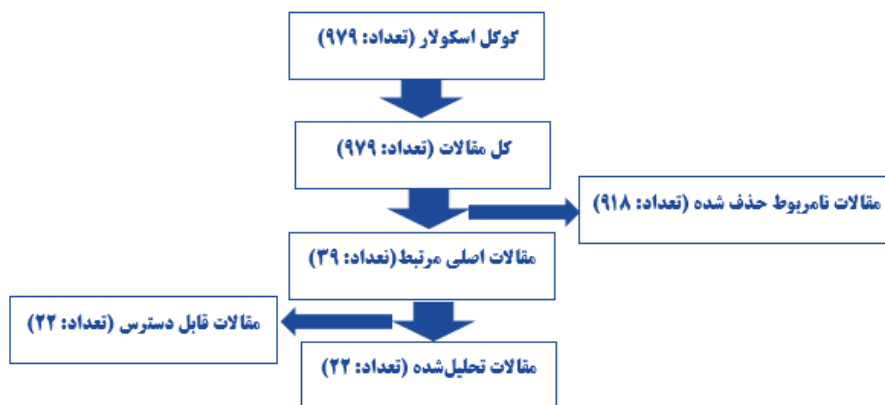
انتخاب ادبیات مرتبط با موضوع پژوهش با استفاده از معیارهای ورود و خروج، گامی کلیدی در مرور ادبیات نظام‌مند است. معیارهای ورود و خروج این پژوهش شامل موارد زیر است:

- ۱- زبان انتشار پژوهش فارسی یا انگلیسی باشد.
- ۲- سال انتشار پژوهش، بین سال‌های ۲۰۱۵ تا ۲۰۲۴ باشد.
- ۳- در مجلات یا کنفرانس علمی معتبر منتشر شده باشد.
- ۴- مرتبط با «حکمروایی اجرای خط‌مشی گردشگری با رویکرد نهادگرایی گفتمانی» باشد.
- ۵- دارای فرآیند و نتایج علمی شفاف باشد.

پژوهش‌هایی که با این معیارها همخوانی نداشتند، از فرآیند انتخاب حذف شدند. از میان ۹۷۹ پژوهش جست‌وجوشده ابتدایی توسط نرم‌افزار پابلیش‌آرپریش، ۹۱۸ پژوهش

به دلیل عدم ارتباط عنوان و چکیده با موضوع حذف شدند؛ ۳۹ پژوهش که عنوان و چکیده مرتبط داشتند، اما متن آن‌ها غیرمرتبط بود، کنار گذاشته شدند و در نهایت، ۲۲ پژوهش با عنوان، چکیده و متن مرتبط و دارای زبان، زمان، محل انتشار و فرآیند علمی مناسب، انتخاب شد.

شکل ۳: فرآیند انتخاب پژوهش

مرحله ۴: ارزیابی کیفیت ادبیات.

ارزیابی کیفیت پژوهش‌ها برای تفسیر نتایج و استحکام بخشیدن به نتیجه‌گیری‌ها ضروری است. این پژوهش از معیارهای زبان پژوهش، زمان انتشار، اعتبار مجله، ارتباط موضوعی با پژوهش و شفافیت فرآیند علمی برای ارزیابی کیفیت استفاده کرد و در نهایت، تعداد ۲۲ پژوهش منتخب با معیارهای کیفیت تعیین شده سازگاری داشتند.

مرحله ۵: استخراج و گروه‌بندی نتایج یافته‌های مراجع پژوهش.

فرآیند استخراج داده‌ها شامل سازمان‌دهی داده‌های پژوهش‌های منتخب بود. اطلاعات مورد نیاز در جدولی در محیط نرم‌افزار اکسل ثبت شد. ستون‌های جدول نمایانگر ابعاد نوع کنشگر، منطق، هدف، ابزار و شیوه حکمروایی اجرای خط‌مشی گردشگری بود و سطرها به پژوهش‌های منتخب اختصاص یافتند. کدگذاری داده‌ها نه بر اساس عناوین

موجود در پژوهش‌ها، بلکه بر اساس مفهوم و تعریف ذاتی هر متغیر انجام شد. در این مرحله، تلاش شد تا تفاسیر واقعی نویسندگان هر پژوهش مدنظر قرار گیرد.

مرحله ۶: تجزیه و تحلیل داده‌ها.

در این مرحله، داده‌های استخراج‌شده از مقالات با استفاده از روش‌های کمی و کیفی تحلیل شدند. این تحلیل شامل شناسایی الگو، شباهت و تفاوت پژوهش‌های مختلف بود.

یافته‌های پژوهش

یافته‌های پژوهش نشان‌دهنده طراحی چارچوب مفهومی برای پاسخ به پرسش‌های پژوهش است. در جدول ۴ به معرفی و ارائه یافته‌های ۲۲ پژوهش منتخب، اشاره شده است. منابع پژوهش‌های موجود شامل ۵ مجله فارسی، ۱۰ مجله انگلیسی و یک رساله دکتری انگلیسی می‌باشد. در میان این منابع، فصلنامه علمی «مطالعات مدیریت گردشگری» با ۴ پژوهش نقش ویژه‌ای داشت.

پس از معرفی پژوهش‌های منتخب، این پژوهش به طراحی ابعاد و مؤلفه‌های «چارچوب مفهومی حکمروایی اجرای خط‌مشی گردشگری با رویکرد نهادگرایی گفتمانی» پرداخته است. داده‌های استخراج‌شده از پژوهش‌های منتخب بر اساس چهار بُعد اصلی شامل کنشگران، منطق، هدف و ابزار و شیوه طبقه‌بندی شدند. هر بُعد به گونه‌ای طراحی شد که جنبه‌های مهم و کلیدی را به تصویر بکشد. مؤلفه‌های هر بُعد با تحلیل محتوای پژوهش‌های مورد بررسی و استخراج مفاهیم پرتکرار و تأثیرگذار تعیین شدند. در مرحله بعد، تعداد تکرار هر مؤلفه در پژوهش‌های مختلف به منظور تعیین فراوانی و اهمیت آن شمارش و ثبت شد. در نهایت، برای هر مؤلفه، تجزیه و تحلیل ارائه شد که نشان‌دهنده نقش و اهمیت آن در حکمروایی اجرای خط‌مشی گردشگری است. این رویکرد نظام‌مند، امکان ارائه چارچوبی روشن برای تحلیل وضعیت موجود و راهنمایی پژوهش‌های آینده را فراهم می‌کند. در جدول ۵ یافته‌های بُعد «کنشگران» حکمروایی اجرای خط‌مشی گردشگری با رویکرد نهادگرایی گفتمانی ارائه شده است.

جدول ۴. معرفی و تشریح پژوهش‌های منتخب

عنوان، پژوهشگر و سال انجام پژوهش	یافته‌های پژوهش	مجله
مدیریت یکپارچه نواحی ساحلی با رویکرد حکمروایی خوب (لدنی و همکاران، ۱۴۰۲)	تأکید بر معیارهای مشارکت، قانون‌مداری، پاسخگویی و اجتماع‌محوری برای حکمروایی خوب در سواحل کیش	تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی
توسعه مکمل‌گرای گردشگری: رویکردی نوین در توسعه منطقه‌ای (کاظمیان و همکاران، ۱۴۰۰)	شناسایی ابعاد مکمل‌گرایی در خط‌مشی گردشگری شامل همکارانه، فرهنگی، پویا، قومی و سایت گردشگری	نشریه علمی جغرافیا و برنامه‌ریزی
تحلیلی نهادگرایانه بر فضای کسب‌وکار و کارآفرینی بخش گردشگری ایران (فرزین و همکاران، ۱۳۹۹)	تأثیر سیستم‌های قانونی و خط‌مشی‌های دولتی و علم و فناوری بر کسب‌وکار گردشگری	فصلنامه مطالعات مدیریت گردشگری
مدیریت گردشگری ساحلی؛ تحلیل رویکرد یکپارچه (قادری و همکاران، ۱۳۹۷)	شناسایی معیارهای عملیاتی کردن شیوه مدیریت یکپارچه	
ارائه الگوی حکمروایی مطلوب گردشگری در ایران (امینیان و سیدنقوی، ۱۳۹۷)	ضرورت مدیریت یکپارچه، امنیت و نگرش به بازار هدف برای حکمروایی گردشگری	
تحلیل گفتمان مدیران و نخبگان کشور درباره صنعت گردشگری در ایران (سمیعی و غیاثیان، ۱۳۹۴)	دیدگاه مثبت به تعاملات بین‌المللی و امنیت داخلی و انتقاد از توجه صرف به زیرساخت‌ها و تبلیغات سوء	
تحلیل محتوای کیفی گفتمان توسعه گردشگری ادبی در ایران (اسدی و بیات، ۱۳۹۶)	شناسایی موضوعات کلی در گفتمان گردشگری ادبی شامل تعریف، موانع و راهکارهای گردشگری ادبی	گردشگری شهری
تعیین و شناسایی ابعاد الگوی مدیریت گردشگری شهر تهران (ضیایی و همکاران، ۱۳۹۴)	طراحی الگوی سه بُعدی ساختاری، محیطی و محتوایی در مدیریت گردشگری شهری تهران	فصلنامه اقتصاد و مدیریت شهری
چرایی، چگونگی و چیستی پیامدهای خط‌مشی عمومی پژوهش‌های گردشگری (آگوئینیس و همکاران، ۲۰۲۳)	تأثیر خط‌مشی‌های عمومی بر توسعه اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی گردشگری؛ لزوم طراحی و اجرای خط‌مشی‌ها بر مبنای شواهد	Tourism Management

ادامه جدول ۴.

عنوان، پژوهشگر و سال انجام پژوهش	یافته‌های پژوهش	مجله
مدیریت ریسک‌ها در محیط حکمروایی مشارکتی: مرور ادبیات (ادزاریات و همکاران، ۲۰۲۳)	اهمیت اعتماد و تعامل بین ذی‌نفعان در حکمروایی مشارکتی و شناسایی چالش‌های فردی و نهادی	Management
بهینه‌سازی گردشگری مبتنی بر جامعه از طریق کارآفرینی نهادی (واردانی و همکاران، ۲۰۲۳)	تقسیم‌بندی استراتژی‌های کارآفرینی نهادی به دو بُعد ایده‌ها و گفت‌وگوها؛ اهمیت گفت‌وگوهای هماهنگ در توسعه گردشگری	Enterprise and Development
اجرای حکمروایی مشارکتی در بخش گردشگری (مطالعه موردی: واکانوبی (نجیب و هیدایه، ۲۰۲۲)	تمرکز بر نتایج در حکمروایی مشارکتی و تأثیر فرهنگ همکاری در اعتماد و تعهد بین ذی‌نفعان	International Conference
بررسی مفهوم حکمروایی در مطالعات گردشگری (بوک و همکاران، ۲۰۲۱)	تأکید بر پایداری و نقش بخش عمومی و نهادهای محلی در مدیریت گردشگری	Hospitality and Tourism Management
ترسیم نقش ذی‌نفعان در حکمروایی مقاصد گردشگری پایدار (رکساس و همکاران، ۲۰۲۰)	توجه به اهمیت همکاری بین کنشگران و نقش آن‌ها برای دستیابی به پایداری گردشگری	
اجرای حکمروایی مشارکتی: مدل‌ها، تجربیات و چالش‌ها (بیانچی و همکاران، ۲۰۲۱)	تأکید بر مدل‌های نوآورانه و ترکیب دیدگاه‌های مختلف برای بهبود درک مشکلات جامعه	Public Management Review
قدرت و تعارض در حکمروایی شبکه‌ای: اشکال انحصاری و فراگیر سازمان‌های اداری شبکه (مارون و بنیش ، ۲۰۲۱)	اهمیت اعتماد و مشروعیت و استراتژی‌های قدرت در شبکه‌های حکمروایی	
گفتمان و قدرت در نهادینه‌سازی مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها: دیدگاه مقایسه‌ای (بکلوند رامباری، ۲۰۲۱)	نقش گفتمان در شکل‌دهی مسئولیت اجتماعی شرکت و توجه به تفاوت‌های ملی در نحوه ساخت مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها	Cogent Social Sciences

ادامه جدول ۴.

عنوان، پژوهشگر و سال انجام پژوهش	یافته‌های پژوهش	مجله
توسعه گردشگری و اقتصادهای در حال توسعه: خط‌مشی‌گذاری اجرا (خان و همکاران، ۲۰۲۰)	نقش گردشگری برای توسعه اقتصادی کشورهای در حال توسعه و جذب سرمایه‌گذاری خارجی جهت کاهش فقر	Sustainability
حکمرانی همیارانه گردشگری: بینش تجربی در مورد مقصد اجتماع‌گرا (بیچر و لوج، ۲۰۱۹)	تأثیرات منفی عدم اعتماد و ناامنی و کمبود کنشگران محلی در حکمرانی گردشگری	Sustainability
بررسی نظام‌مند حکمرانی گردشگری: مدل حکمرانی گردشگری پایدار (فتحانی و همکاران، ۲۰۲۰)	شناسایی مفاهیم حکمرانی پایدار گردشگری در دوران پساکرونا	Borneo Administrator
چارچوب نهادی توسعه خوشه‌های گردشگری و تفریحی (کازاریانز و همکاران، ۲۰۱۸)	تأثیر قوانین و هنجارهای اجتماعی، مذهبی و فرهنگی بر توسعه خوشه‌های گردشگری	European Research Studies Journal
حکمرانی و مشارکت اجتماعی در بخش گردشگری نیجریه: تحلیل ذی‌نفعان (آدبایو، ۲۰۱۸)	اهمیت کیفیت نهادی و عدم درگیری در تقویت جریان گردشگری و تأثیرات منفی درگیری‌های داخلی و خارجی	Ph.D. Thesis

(تنظیم: نگارندگان بر اساس یافته‌های پژوهش حاضر)

تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد که کنشگران دولتی (۱۷ تکرار)، خصوصی (۱۳ تکرار)، عمومی (۱۱ تکرار)، مردمی (۸ تکرار) و حرفه‌ای (۴ تکرار) در حکمرانی اجرای خط‌مشی گردشگری ایفای نقش می‌کنند. پژوهش‌هایی مانند کاظمیان و همکاران (۱۴۰۰) و واردانی و همکاران (۲۰۲۳) تأکید بر قدرت اجرایی و نفوذ نهادهای دولتی در توسعه گردشگری دارند؛ اما به‌طور کلی تحلیل داده‌ها نشان می‌دهند که تعامل بین کنشگران مختلف، از دولتی تا مردمی در حکمرانی گردشگری حیاتی است و هر گروه نقش مکملی برای توسعه پایدار گردشگری ایفا می‌کند. در جدول ۶ یافته‌های بُعد «منطق» حکمرانی اجرای خط‌مشی گردشگری با رویکرد نهادگرایی گفتمانی ارائه شده است.

جدول ۵. یافته‌های بُعد «کنشگران» پژوهش

بُعد	نقش و اهمیت	پژوهشگران
کنشگران	نقش: کنشگران دولتی مسئولیت‌های کلیدی در خط‌مشی‌گذاری، نظارت و اجرای خط‌مشی‌های مرتبط با گردشگری را بر عهده دارند. آن‌ها هدایت‌گر اصلی فرآیندهای تصمیم‌گیری در حوزه گردشگری هستند. اهمیت: حضور و عملکرد مؤثر کنشگران دولتی، تضمین‌کننده موفقیت برنامه‌های گردشگری است، زیرا نفوذ اجرایی و منابع در اختیارشان به پایداری و توسعه گردشگری کمک می‌کند.	کازمیان و همکاران (۱۴۰۰)، ضیایی و همکاران (۱۳۹۴)، لدنی و همکاران (۱۴۰۲)، فرزین و همکاران (۱۳۹۹)، قادری و همکاران (۱۳۹۷)، امینیان و سیدنقوی (۱۳۹۷)، اسدی و بیات (۱۳۹۶)، سمیعی و غیاثیان (۱۳۹۴)، آگوئینیس و همکاران (۲۰۲۳)، ادزاریات و همکاران (۲۰۲۳)، واردانی و همکاران (۲۰۲۳)، نجیب و هیدایه (۲۰۲۲)، بوک و همکاران (۲۰۲۱)، بیانچی و همکاران (۲۰۲۱)، خان و همکاران (۲۰۲۰)، فتحانی و همکاران (۲۰۲۰)، مارون و بنیش (۲۰۲۱)
	نقش: این کنشگران نقش مهمی در سرمایه‌گذاری، کارآفرینی و ارائه خدمات گردشگری دارند. آن‌ها با تأمین منابع مالی و طراحی خدمات متنوع، محرک رشد اقتصادی و ارتقای کیفیت تجربه گردشگران هستند. اهمیت: بخش خصوصی به‌دلیل توانایی جذب سرمایه و افزایش رقابت در صنعت گردشگری، تأثیر مستقیمی بر توسعه اقتصادی و پایداری این حوزه دارد. پژوهش‌ها نشان‌دهنده رشد توجه به این کنشگران است که بیانگر نیاز به بهره‌برداری بهتر از ظرفیت‌های آن‌هاست.	کازمیان و همکاران (۱۴۰۰)، لدنی و همکاران (۱۴۰۲)، قادری و همکاران (۱۳۹۷)، اسدی و بیات (۱۳۹۶)، واردانی و همکاران (۲۰۲۳)، نجیب و هیدایه (۲۰۲۲)، بکلوند رامباری (۲۰۲۱)، خان و همکاران (۲۰۲۰)، فتحانی و همکاران (۲۰۲۰)، رکساس و همکاران (۲۰۲۰)، بیچر و لوچ (۲۰۱۹)، کازاریانز و همکاران (۲۰۱۸)، آدبایو (۲۰۱۸)

ادامه جدول ۵.

نقش و اهمیت	ردیف	پژوهشگران	تعداد	بُعد
نقش: نهادهای عمومی نقش حمایت‌کننده در فراهم کردن زیرساخت‌ها، خدمات اجتماعی و تسهیل دسترسی به امکانات گردشگری را ایفا می‌کنند. کنشگران عمومی ارتباط‌دهنده میان دولت و مردم در فرآیندهای اجرایی هستند. اهمیت: حضور آن‌ها در حکمروایی گردشگری برای توسعه اجتماعی و جذب گردشگران ضروری است. پژوهش‌ها بر اهمیت نقش این نهادها در کاهش شکاف میان سطوح خط‌مشی‌گذاری و نیازهای گردشگران تأکید دارند.	۱۱	لدنی و همکاران (۱۴۰۲)، قادری و همکاران (۱۳۹۷)، اسدی و بیات (۱۳۹۶)، آگوئینیس و همکاران (۲۰۲۳)، ادزاریات و همکاران (۲۰۲۳)، نجیب و هیدایه (۲۰۲۲)، بوک و همکاران (۲۰۲۱)، بیانچی و همکاران (۲۰۲۱)، خان و همکاران (۲۰۲۰)، فتحانی و همکاران (۲۰۲۰)، مارون و بنیش (۲۰۲۱)	۳	کنشگران
نقش: مردم محلی با استقبال و مشارکت در فعالیت‌های گردشگری، محیطی جذاب و پویا برای گردشگران ایجاد می‌کنند. اهمیت: حضور کنشگران مردمی در تقویت حس تعلق و تعاملات فرهنگی بین گردشگران و جوامع محلی اهمیت دارد. مشارکت آن‌ها به‌عنوان عاملی اجتماعی در پایداری و توسعه گردشگری نقشی کلیدی ایفا می‌کند.	۸	کاظمیان و همکاران (۱۴۰۰)، لدنی و همکاران (۱۴۰۲)، قادری و همکاران (۱۳۹۷)، اسدی و بیات (۱۳۹۶)، نجیب و هیدایه (۲۰۲۲)، خان و همکاران (۲۰۲۰)، فتحانی و همکاران (۲۰۲۰)، بیچر و لوچ (۲۰۱۹)	۳	
نقش: این گروه شامل متخصصان و نخبگان علمی است که از طریق ارائه تحلیل‌های کاربردی، حکمروایی اجرای خط‌مشی گردشگری را پشتیبانی می‌کنند. اهمیت: تحلیل‌های علمی و دانش تخصصی این کنشگران، کیفیت اجرای برنامه‌های گردشگری را ارتقا می‌دهد و پژوهش‌ها بر لزوم استفاده از ظرفیت‌های علمی در اجرای خط‌مشی تأکید دارند.	۴	امینیان و سیدنقوی (۱۳۹۷)، اسدی و بیات (۱۳۹۶)، نجیب و هیدایه (۲۰۲۲)، فتحانی و همکاران (۲۰۲۰)، کازاریانز و همکاران (۲۰۱۸)	۲	

(تنظیم: نگارندگان بر اساس یافته‌های پژوهش حاضر)

جدول ۶. یافته‌های بُعد «منطق» پژوهش

بُعد	مؤلفه	پژوهشگران	تکرار	نقش و اهمیت
منطق	توسعه	کاظمیان و همکاران (۱۴۰۰)، سمیعی و غیاثیان (۱۳۹۴)، واردانی و همکاران (۲۰۲۳)، نجیب و هیدایه (۲۰۲۲)، بیانچی و همکاران (۲۰۲۱)، بیبچر و لوچ (۲۰۱۹)، رکساس و همکاران (۲۰۲۰)، آگوئینیس و همکاران (۲۰۲۳)، فتحانی و همکاران (۲۰۲۰)، آدبایو (۲۰۱۸)، خان و همکاران (۲۰۲۰)	۱۱	نقش: ایجاد هماهنگی و اعتماد میان کنشگران مختلف برای تسهیل فرآیندهای اجرای خط‌مشی‌ها. اهمیت: تعامل به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های کلیدی حکمروایی تسهیل‌کننده افزایش مشارکت، کاهش تضاد و اجرای کارآمد خط‌مشی‌ها.
	پایداری	بوک و همکاران (۲۰۲۱)، فتحانی و همکاران (۲۰۲۰)، آدبایو (۲۰۱۸)، بیانچی و همکاران (۲۰۲۱)، رکساس و همکاران (۲۰۲۰)	۵	نقش: تضمین مدیریت منابع طبیعی و کیفیت خدمات در طولانی‌مدت برای تداوم فعالیت‌های گردشگری. اهمیت: پایداری به‌عنوان یک اولویت استراتژیک، ضامن کاهش تخریب محیط‌زیست و افزایش اعتماد جامعه و گردشگران به برنامه‌های حکمروایی.
	توسعه	ضیایی و همکاران (۱۳۹۴)، خان و همکاران (۲۰۲۰)، رکساس و همکاران (۲۰۲۰)، فتحانی و همکاران (۲۰۲۰)	۴	نقش: بهبود کیفیت تجربه گردشگری و گسترش جاذبه‌ها از طریق مدیریت و توسعه مناسب. اهمیت: رشد و توسعه در حوزه گردشگری، محرک جذب سرمایه‌گذاری بیشتر و ارتقای جایگاه گردشگری در اقتصاد ملی.

ادامه جدول ۶.

نقش و اهمیت	تکرار	پژوهشگران	مؤلفه	بُعد
نقش: کاهش شکاف‌های اجتماعی و اقتصادی از طریق ایجاد فرصت‌های برابر استفاده از مزایای گردشگری. اهمیت: توجه به عدالت اجتماعی و اقتصادی و تأثیر آن در افزایش انسجام اجتماعی و بهبود اعتماد عمومی به حکمروایی اجرای خط‌مشی‌ها.	۳	خان و همکاران (۲۰۲۰)، آگوئینیس و همکاران (۲۰۲۳)	کاهش نابرابری	
نقش: تعیین قوانین و مقررات برای ایجاد نظم و شفافیت در حوزه حکمروایی گردشگری. اهمیت: قوانین دولتی زمینه‌ساز بسترهای قانونی ضامن اجرای هماهنگ در سطح کلان.	۱	فرزین و همکاران (۱۳۹۹)	قانونی	
نقش: تمرکز بر ارتقای گردشگری ادبی و فرهنگی به‌عنوان بخشی از میراث اجتماعی. اهمیت: توسعه گردشگری ادبی، ابزاری مؤثر برای حفظ میراث فرهنگی و جذب گردشگران علاقه‌مند به فرهنگ و تاریخ.	۱	اسدی و بیات (۱۳۹۶)	توسعه ادبی	

(تنظیم: نگارندگان بر اساس یافته‌های پژوهش حاضر)

بُعد «منطق» کنشگران حکمروایی اجرای خط‌مشی گردشگری با رویکرد نهادگرایی گفت‌مانی، در ابتدا شامل منطق همکاری و تعامل، پایداری و بهبود نتایج، مدیریت و توسعه گردشگری، توسعه اقتصادی و کاهش نابرابری، حل تعارض‌ها و انسجام خط‌مشی‌ها، توسعه خوشه‌های گردشگری، تأثیر دولت و قوانین بر فضای کسب‌وکار، توسعه ادبی و مشروعیت‌بخشی به تعامل مثبت با دنیا شناسایی شد؛ سپس با ترکیب مؤلفه‌های مرتبط و هم‌مفهوم با یکدیگر، منطق کنشگران شامل تعامل (۱۱ تکرار)، پایداری (۵ تکرار)، رشد (۴ تکرار)، کاهش نابرابری، قانونی و توسعه ادبی ارائه شد. تحلیل نظام‌مند مؤلفه‌های بُعد «منطق» در حکمروایی اجرای خط‌مشی گردشگری نشان‌دهنده چندپارگی گفت‌مانی در این حوزه است:

- گفتمان تعامل محور (۱۱ تکرار) به‌عنوان پارادایم مسلط بر سازوکارهای اعتمادسازی و تصمیم‌گیری جمعی تأکید دارد که با یافته‌های نجیب و هیدایه (۲۰۲۲) و بیانچی (۲۰۲۱) همسو است.

- گفتمان پایداری (۵ تکرار) و رشد اقتصادی (۴ تکرار) باوجود ارتباط ذاتی، در عمل با تنش‌هایی مواجهند: پایداری بر حفظ منابع متمرکز است، حال آنکه رشد بر توسعه کمی تأکید دارد.

- گفتمان‌های حاشیه‌ای مانند کاهش نابرابری (۳ تکرار) و توسعه ادبی (۱ تکرار) با وجود اهمیت اجتماعی، در ادبیات پژوهش کم‌توجه مانده‌اند.

پس از ارائه یافته‌های بُعد «منطق»، در جدول ۷ یافته‌های بُعد «هدف» حکمروایی اجرای خط‌مشی گردشگری با رویکرد نهادگرایی گفتمانی ارائه شده است.

بُعد «هدف» کنشگران حکمروایی اجرای خط‌مشی گردشگری با رویکرد نهادگرایی گفتمانی، در ابتدا شامل مؤلفه‌های توسعه و مدیریت پایدار گردشگری، توسعه صنعت و اشتغال گردشگری، حکمروایی مشارکتی، ارتقای مدیریت و عملکرد، رشد اقتصادی و جذب سرمایه‌گذاری و حکمروایی شبکه‌ای شناسایی شد؛ سپس ترکیب مؤلفه‌های مرتبط و هم‌مفهوم با یکدیگر نشان‌دهنده شکل‌گیری یک «چارچوب هدف‌گذاری سلسله‌مراتبی» است که در سه سطح قابل تفکیک می‌باشد:

۱- سطح کلان (پایداری محور): «توسعه پایدار» با ۸ تکرار به‌عنوان هدف غایی و فراگیر و دربرگیرنده ابعاد زیست‌محیطی، اقتصادی و اجتماعی-فرهنگی.

۲- سطح میانی (نهادی - ساختاری): «حکمروایی شبکه‌ای» (۵ تکرار) و «یکپارچگی» (۴ تکرار) با تأکید بر هماهنگی بین‌سازمانی و مشارکت ذی‌نفعان.

۳- سطح خرد (عملکردی): «اشتغال‌آفرینی» (۴ تکرار) و «رشد اقتصادی» (۲ تکرار) به‌عنوان اهداف عملیاتی با تمرکز بر نتایج ملموس و مستقیم.

جدول ۷. یافته‌های بُعد «هدف» پژوهش

بُعد	مؤلفه	پژوهشگران	تکرار	نقش و اهمیت
زیست‌محیطی	توسعه پایدار	کاظمیان و همکاران (۱۴۰۰)، اسدی و بیات (۱۳۹۶)، خان و همکاران (۲۰۲۰)، رکساس و همکاران (۲۰۲۰)، ضیایی و همکاران (۱۳۹۴)، واردانی و همکاران (۲۰۲۳)، قادری و همکاران (۱۳۹۷)، فتحانی و همکاران (۲۰۲۰)	۸	نقش: حفاظت از منابع طبیعی و فرهنگی و بهره‌برداری پایدار از آن‌ها. اهمیت: تضمین پایداری در صنعت گردشگری و جلوگیری از بهره‌برداری غیرمستولانه از منابع طبیعی و فرهنگی.
	حکمرانی شبکه‌ای	بیانچی و همکاران (۲۰۲۱)، مارون و بنیش (۲۰۲۱)، بیبچر و لوچ (۲۰۱۹)، آکوئینیس و همکاران (۲۰۲۳)، نجیب و هیدایه (۲۰۲۲)	۵	نقش: ایجاد هماهنگی و مشارکت بین کنشگران مختلف برای دستیابی به حکمروایی مؤثر. اهمیت: افزایش تعاملات و هماهنگی در اجرای خط‌مشی‌ها و بهبود تصمیم‌گیری‌های چندجانبه.
	اشتغال‌آفرینی	فرزین و همکاران (۱۳۹۹)، امینیان و سیدنقوی (۱۳۹۷)، آدبایو (۲۰۱۸)، کازاریانز و همکاران (۲۰۱۸)	۴	نقش: توسعه فرصت‌های شغلی و بهبود مدیریت منابع انسانی در گردشگری. اهمیت: تقویت زیرساخت‌های اشتغال‌زایی و کاهش نرخ بیکاری در مناطق گردشگری.
	تجارت‌های نو	ضیایی و همکاران (۱۳۹۴)، واردانی و همکاران (۲۰۲۳)، لدنی و همکاران (۱۴۰۲)، بکلوند رامباری (۲۰۲۱)	۴	نقش: تقویت مدیریت و برنامه‌ریزی هماهنگ در سطوح مختلف گردشگری. اهمیت: بهبود هماهنگی و انسجام در برنامه‌های مدیریتی برای دستیابی به اهداف مشترک.
	رشد اقتصادی	خان و همکاران (۲۰۲۰)، آدبایو (۲۰۱۸)	۲	نقش: جذب سرمایه‌گذاری و تقویت بنیان‌های اقتصادی صنعت گردشگری. اهمیت: ارتقای عملکرد اقتصادی در مناطق گردشگری و کمک به توسعه پایدار اقتصادی.

(تنظیم: نگارندگان بر اساس یافته‌های پژوهش حاضر)

پس از ارائه یافته‌های بُعد «هدف»، در جدول ۸ یافته‌های بُعد «ابزار و شیوه» حکمروایی اجرای خط‌مشی گردشگری با رویکرد نهادگرایی گفتمانی ارائه شده است.

جدول ۸. یافته‌های بُعد چگونگی پژوهش (ابزار و شیوه)

بُعد	پژوهشگران	نقش و اهمیت
توسعه	کاظمیان و همکاران (۱۴۰۰)، فرزین و همکاران (۱۳۹۹)، قادری و همکاران (۱۳۹۷)، امینیان و سیدنقوی (۱۳۹۷)، آگوئینیس و همکاران (۲۰۲۳)، ادزاریات و همکاران (۲۰۲۳)، واردانی و همکاران (۲۰۲۳)، خان و همکاران (۲۰۲۰)، فتحانی و همکاران (۲۰۲۰)، کازاریانز و همکاران (۲۰۱۸)، ضیایی و همکاران (۱۳۹۴)، بوک و همکاران (۲۰۲۱)، بیانچی و همکاران (۲۰۲۱)، مارون و بنیش (۲۰۲۱)، آدبایو (۲۰۱۸)	نقش: تقویت زیرساخت‌های مالی و منابع برای اجرای مؤثر خط‌مشی‌های گردشگری و دستیابی به پایداری. اهمیت: نشان‌دهنده اولویت بالای سرمایه‌گذاری در گردشگری به‌منظور افزایش تعاملات اقتصادی و بهره‌وری منابع است.
	قادری و همکاران (۱۳۹۷)، امینیان و سیدنقوی (۱۳۹۷)، اسدی و بیات (۱۳۹۶)، سمیعی و غیاثیان (۱۳۹۴)، آگوئینیس و همکاران (۲۰۲۳)، ادزاریات و همکاران (۲۰۲۳)، واردانی و همکاران (۲۰۲۳)، نجیب و هیدایه (۲۰۲۲)، فتحانی و همکاران (۲۰۲۰)، رکساس و همکاران (۲۰۲۰)، بیچر و لوچ (۲۰۱۹)	نقش: تسهیل تعامل و هماهنگی بین کنشگران مختلف در سطوح ملی و بین‌المللی. اهمیت: ایجاد تعاملات مؤثر و تصمیم‌گیری‌های مشترک که به حکمروایی پایدار کمک می‌کند.

ادامه جدول ۸

نقش و اهمیت	پژوهشگران	بُعد
نقش: ترویج تعامل فرهنگی میان جوامع محلی و گردشگران و تقویت هویت فرهنگی. اهمیت: ارتقای ارزش‌های فرهنگی در گردشگری که منجر به افزایش هویت و پایداری فرهنگی می‌شود.	کاظمیان و همکاران (۱۴۰۰)، قادری و همکاران (۱۳۹۷)، امینیان و سیدنقوی (۱۳۹۷)، اسدی و بیات (۱۳۹۶)، آگوئینیس و همکاران (۲۰۲۳)، واردانی و همکاران (۲۰۲۳)، فتحانی و همکاران (۲۰۲۰)، خان و همکاران (۲۰۲۰)، کازاریانز و همکاران (۲۰۱۸)	فرهنگی
نقش: بهبود فرآیندهای تصمیم‌گیری و شفافیت در حکمروایی گردشگری. اهمیت: فراهم‌سازی اطلاعات دقیق و شفاف که به تبادل داده‌ها و اجرای بهتر خط‌مشی‌ها کمک می‌کند.	ضیایی و همکاران (۱۳۹۴)، قادری و همکاران (۱۳۹۷)، امینیان و سیدنقوی (۱۳۹۷)، آگوئینیس و همکاران (۲۰۲۳)، ادزاریات و همکاران (۲۰۲۳)، نجیب و هیدایه (۲۰۲۲)، فتحانی و همکاران (۲۰۲۰)، بیچر و لوچ (۲۰۱۹)	اطلاعاتی
نقش: ایجاد نظم و ثبات در حکمروایی گردشگری از طریق قوانین و مقررات. اهمیت: بستری مناسب برای اجرای خط‌مشی‌های پایدار و تضمین‌کننده عدالت و شفافیت در فرآیندها.	فرزین و همکاران (۱۳۹۹)، سمیعی و غیاثیان (۱۳۹۴)، رکساس و همکاران (۲۰۲۰)، بکلوند رامباری (۲۰۲۱)، بیچر و لوچ (۲۰۱۹)	قانونی
نقش: تسهیل همکاری و هماهنگی میان کنشگران مختلف برای تصمیم‌گیری مشترک و کاهش تعارضات حکمروایی گردشگری. اهمیت: افزایش اعتماد، مشارکت و تعاملات چندسطحی برای دستیابی به حکمروایی مؤثر و تقویت ارتباط میان دولت، بخش خصوصی و جوامع محلی.	کاظمیان و همکاران (۱۴۰۰)، فرزین و همکاران (۱۳۹۹)، قادری و همکاران (۱۳۹۷)، اسدی و بیات (۱۳۹۶)، سمیعی و غیاثیان (۱۳۹۴)، آگوئینیس و همکاران (۲۰۲۳)، ادزاریات و همکاران (۲۰۲۳)، بیانچی و همکاران (۲۰۲۱)، رکساس و همکاران (۲۰۲۰)، بیچر و لوچ (۲۰۱۹)، فتحانی و همکاران (۲۰۲۰)، آدیایو (۲۰۱۸)	مشارکتی

ادامه جدول ۸

نقش و اهمیت	پژوهشگران	مؤلفه	بعد
نقش: چارچوب‌های منسجم و یکپارچه اجرای خط‌مشی‌های گردشگری. اهمیت: تنظیم‌گری و تقویت انسجام و جهت‌گیری حکمروایی مؤثر از طریق قوانین و خط‌مشی‌های ساختاریافته.	فرزین و همکاران (۱۳۹۹)، ضیایی و همکاران (۱۳۹۴)، خان و همکاران (۲۰۲۰)، فتحانی و همکاران (۲۰۲۰)، کازاریانز و همکاران (۲۰۱۸)	نهادی و قانونی	سازه
نقش: هماهنگ‌سازی تصمیم‌گیری‌ها و اقدامات مختلف در میان ذی‌نفعان و کنشگران فعال در گردشگری. اهمیت: دستیابی به اهداف مشترک در حکمروایی گردشگری و جلوگیری از تکرار فعالیت‌ها یا تداخل وظایف میان نهادها و کنشگران.	قادری و همکاران (۱۳۹۷)، امینیان و سیدنقوی (۱۳۹۷)، واردانی و همکاران (۲۰۲۳)، کازاریانز و همکاران (۲۰۱۸)	مدیریت یکپارچه	
نقش: اجرای برنامه‌ها و خط‌مشی‌ها بر اساس رویکرد قدرت‌محور و دستورالعمل‌های قانونی و نهادی. اهمیت: تضمین پایدارسازی اهداف و تقویت نظم و ثبات در حکمروایی از طریق چارچوب‌های مبتنی بر سلسله‌مراتب قدرت.	مارون و بنیش (۲۰۲۱)، بکلوند رامباری (۲۰۲۱)، بیچر و لوچ (۲۰۱۹)	سلسله‌مراتبی	
نقش: تشویق به پذیرش مسئولیت اجتماعی توسط کنشگران مختلف در راستای مسائل زیست‌محیطی و اجتماعی. اهمیت: تحقق اهداف پایداری گردشگری از طریق تعهد به توسعه پایدار، کاهش اثرات منفی بر محیط‌زیست و تقویت تعاملات اجتماعی و فرهنگی.	بکلوند رامباری (۲۰۲۱)	مسئولانه اجتماعی	

(تنظیم: نگارندگان بر اساس یافته‌های پژوهش حاضر)

در ابتدا، ابزارهای حکمروایی اجرای خط‌مشی گردشگری شامل ابزارهای فرهنگی، اقتصادی، مشارکتی، ساختاری، اطلاعاتی، رویه‌ای، مالی، تقنینی و اجرایی، خط‌مشی‌ها و بخشنامه‌های دولتی، مکانیزم‌های الزام‌آور، گزارش‌دهی خودشرکتی، جلسات حضوری و کارگاه‌ها شناسایی شد؛ سپس با ترکیب مؤلفه‌های مرتبط و هم‌مفهوم با یکدیگر ابزارهای حکمروایی اجرای خط‌مشی گردشگری، نشان‌دهنده الگوی چندلایه‌ای از مکانیسم‌های اجرایی است که در سه سطح قابل تفکیک است:

- ۱- سطح ساختاری - نهادی (۱۵ تکرار ابزار ساختاری + ۵ تکرار شیوه قانونی): محوریت سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های فیزیکی و مالی (آگونیس و همکاران، ۲۰۲۳) و تأکید بر چارچوب‌های قانونی یکپارچه (فرزین و همکاران، ۱۳۹۹).
- ۲- سطح فرآیندی - تعاملی (۹ تکرار ابزار مشارکتی + ۱۲ تکرار شیوه مشارکتی): غلبه بر پارادایم مشارکتی به عنوان الگوی مسلط (کاظمیان و همکاران، ۱۴۰۰) و نقش کلیدی مکانیسم‌های اطلاعاتی (۸ تکرار) در شفاف‌سازی.
- ۳- سطح فرهنگی - اجتماعی (۹ تکرار ابزار فرهنگی + ۱ تکرار مسئولیت اجتماعی): توجه فزاینده به بُعد فرهنگی (واردانی و همکاران، ۲۰۲۳) و غفلت نسبی از مسئولیت اجتماعی (تنها ۱ تکرار).

تحلیل داده‌ها نشان داد که باید تمرکز بیشتری بر استفاده از ابزارهای تعاملی و فرهنگی برای تعامل مؤثر با ذی‌نفعان و ابزارهای ساختاری، اقتصادی و قانونی برای اطمینان از پایداری و توسعه صنعت گردشگری وجود داشته باشد. همچنین، استفاده از ابزارهای اطلاعاتی برای بهبود فرآیندهای تصمیم‌گیری و ارتقای کیفیت حکمروایی ضروری به نظر می‌رسد. در مجموع، داده‌ها نشان می‌دهند که ترکیب متوازن ابزارهای مختلف (ساختاری، مشارکتی، فرهنگی، اطلاعاتی و قانونی) برای حکمروایی مؤثر گردشگری ضروری است. این ابزارها با هم‌افزایی، نقش کلیدی در توسعه پایدار و بهبود فرآیندهای اجرایی ایفا می‌کنند.

شیوه‌های حکمروایی اجرای خط‌مشی گردشگری به صورت شیوه‌های مشارکتی، نهادی و قانونی، مدیریت یکپارچه، سلسله‌مراتبی و مسئولانه اجتماعی ارائه شد و شیوه

مشارکتی (با ۱۲ تکرار) به‌عنوان مهم‌ترین شیوه ارتباطی میان کنشگران مختلف در حکمروایی اجرای خط‌مشی گردشگری شناخته شده است. این شیوه در افزایش هماهنگی و تعاملات چندسطحی، از جمله میان دولت، بخش خصوصی و جامعه مدنی، تأثیر قابل توجهی دارد و نقش کلیدی در دستیابی به حکمروایی مؤثر ایفا می‌کند. با این حال، ترکیب شیوه‌های مختلف، از جمله نهادهای مدیریتی و مسئولانه می‌تواند در مواجهه با چالش‌های متنوع و پیچیدگی‌های گردشگری مؤثر واقع شود.

چارچوب مفهومی پژوهش با عنوان «حکمروایی اجرای خط‌مشی گردشگری با رویکرد نهادگرایی گفتمانی» در جدول ۹ نمایش داده شده است.

چارچوب مفهومی پژوهش بر اساس ترکیب ابعاد نهادگرایی گفتمانی و انواع دانش تنظیم شده است. این چارچوب از چهار بُعد اصلی نهادگرایی گفتمانی (نهاد، عاملیت، ایده و گفتمان) تشکیل شده است و برای هر بُعد، نقش کنشگران، منطق، هدف و ابزار و شیوه حکمروایی اجرای خط‌مشی را مشخص می‌کند. ستون «ارتباط متقابل» به تبیین نحوه تعامل میان ابعاد نهادگرایی گفتمانی با ابعاد دانش کمک می‌کند. یافته‌ها حاکی از آن است که:

۱. رویکرد نهادگرایی گفتمانی می‌تواند به‌عنوان لنز تحلیلی مناسبی برای فهم پویایی‌های حکمروایی اجرای خط‌مشی گردشگری عمل کند.

۲. تعامل سازنده بین کنشگران مختلف با استفاده از ابزارهای متنوع و شیوه‌های مشارکتی، شرط لازم برای تحقق اهداف پایدار است.

۳. گفتمان‌های حاکم و ایده‌های نوآورانه می‌توانند به‌عنوان محرک‌های تغییر در نظام حکمروایی عمل کنند.

۴. این چارچوب می‌تواند مبنای نظری و عملی برای سیاست‌گذاران، مدیران و مجریان گردشگری در سطوح مختلف فراهم آورد.

جدول ۹. چارچوب مفهومی حکمروایی اجرای خط‌مشی گردشگری با رویکرد نهادگرایی گفتمانی

انواع دانش ایجادگرایی گفتمانی	کیستی (کشگران)	چرایی (منطق)	چگونگی (هدف)	چگونگی		انواع دانش ارتباط ایجاد‌یادگرایی گفتمانی با
				ابزار	شیوه	
نهاد	دولتی، خصوصی، عمومی، مردمی، حرفه‌ای	همانگی نهادی، پایداری، پاسخگویی چندسطحی	توسعه گردشگری پایدار، حکمروایی مشارکتی	قانون، اقتصادی، مشارکتی، فرهنگی، اطلاعاتی	تصادفات بین‌بخشی، یکپارچه‌سازی، شفافیت و پاسخگویی	همانگی نهادها برای تقویت شفافیت و پایداری
عاملیت	سرمایه‌گذاران خصوصی، رهبران محلی، سازمان‌های مردم‌نهاد	تصادفات چنددیفنی، شبکه‌های همکاری، توانمندسازی کشتگران	گذار از حکمروایی متمرکز به شبکه‌ای، توسعه ظرفیت	شبکه‌های اجتماعی حل تعارض، بافروم‌های مشارکتی، دیپلمات	گفت‌وگوی چندجانبه، توسعه ائتلاف‌های محلی، یادگیری نهادی	تقویت همکاری کشتگران فعال جهت بهبود اجرای خط‌مشی‌ها
ایده	الدرینک‌ده‌های تخصصی، نوآوران بخش خصوصی، دانشگاهیان پیشرو	ترویج ایده‌های پایدار و سازگار با نیازهای اجتماعی و زیست‌محیطی	پیش‌بینی چالش‌های آینده و تطبیق حکمروایی با پایداری	آزمایشگاه‌های اجرای خط‌مشی، سناریوسازی آینده‌نگر	حکمروایی مبتنی بر شواهد، بهره‌گیری از تحلیل داده‌ها، نوآوری نهادی	ایده‌های نوآورانه برای تقویت همکاری نهادها، ارتقای گفتمان پایدار
گفتمان	گفتمان همانگی بین دولتی، گفتمان ارتباطی بین دولت و مردم	مشروعیت بخشی به خط‌مشی‌ها، ایجاد وفای بر سر اولویت‌ها، بازتعریف مسائل پیچیده	تحقق حکمروایی گفتمان‌محور، تقویت سرمایه اجتماعی	تحلیل گفتمان سیستمی، فناوری‌های ارتباطی تعاملی	روایت‌سازی هدفمند، مدیریت گفتمان‌های رقابتی، رسانه‌سازی راهبردی	بهره‌گیری از گفتمان‌ها برای افزایش شفافیت و وفای نهادها و مردم

(تنظیم: نگارندگان با اقتباس از Schmidt, 2023; Lundvall et al., 2008)

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش چارچوب موضوعی «حکمروایی اجرای خط‌مشی گردشگری» را در قالب ترکیب جدید مفاهیم «حکمروایی گردشگری» و «اجرای خط‌مشی گردشگری» بررسی می‌کند. اگرچه این دو حوزه جدا از یکدیگر هستند، اما در واقع مکمل یکدیگرند و توسعه پایدار گردشگری مستلزم حکمروایی مناسب کلان و اجرای مؤثر آن در سطح عملیاتی است. در ادامه، پاسخ پرسش‌های پژوهش تشریح می‌گردد:

انواع کنشگران حکمروایی اجرای خط‌مشی گردشگری با رویکرد نهادگرایی گفتمانی چگونه است؟

کنشگران دولتی و خصوصی بیشترین نقش مستقیم در پیشبرد اهداف و خط‌مشی‌های گردشگری را دارند. با این حال، وجود سطوح نفوذ نابرابر نشان‌دهنده الگوی حکمروایی چندلایه‌ای است که در آن مشروعیت نهادی بر دانش تخصصی غلبه دارد. در سال‌های اخیر، توجه به نقش کنشگران تعاملی و گفتمانی در حوزه حکمروایی گردشگری افزایش یافته است. پژوهش‌ها از یک تمرکز محدود بر کنشگران دولتی و نهادهای رسمی به سوی درک وسیع‌تری از تعاملات اجتماعی و گفتمان‌های چندسطحی بین کنشگران دولتی، خصوصی، عمومی و مردمی سوق پیدا کرده‌اند. تضاد بین گفتمان «تمرکزگرایی دولتی» و «مشارکت‌محوری جامعه‌ای» نیاز به مکانیسم‌های واسطه برای ایجاد توازن قدرت را آشکار می‌سازد. این تغییر رویکرد از نهادگرایی سنتی به نهادگرایی گفتمانی حاکی از آن است که نهادهای رسمی (سخت‌افزار) و گفتمان‌ها (نرم‌افزار) هم‌زمان بر اجرا تأثیر می‌گذارند و ضرورت بازطراحی مکانیسم‌های مشارکتی با ایجاد شوراهای تخصصی برای افزایش نقش کنشگران حرفه‌ای، طراحی پلتفرم‌های گفتمان‌محور برای کاهش شکاف دولت-جامعه و توسعه چارچوب‌های پاسخگویی چندسطحی را نشان می‌دهد. بنابراین، یافته‌ها نه تنها خلأ تبیین تعامل نهادی-گفتمانی در ادبیات را پر می‌کند، بلکه الگویی اجرایی برای بهبود حکمروایی گردشگری در اقتصادهای در حال توسعه را ارائه می‌دهد.

منطق و انگیزه کنشگران حکمروایی اجرای خط‌مشی گردشگری با رویکرد نهادگرایی گفتمانی چگونه است؟

تعارض بین سه منطق «رشد اقتصادی»، «پایداری زیست‌محیطی» و «عدالت اجتماعی» (کاهش نابرابری) نشان‌دهنده نیاز به چارچوب‌های تلفیقی است. در چند سال اخیر و همسو با رویکرد نهادگرایی گفتمانی، به مرور، منطق کنشگران دولتی به سمت همکاری و تعامل حرکت کرده است. راهکاری پیشنهادی شامل: (۱) ایجاد تعاملات مؤثر ۳ لایه‌ای میان بخش‌های مختلف، بهبود پایداری زیست‌محیطی (لایه زیرین)، رشد اقتصادی عادلانه (لایه میانی) و تعامل نهادی (لایه روبنایی)؛ (۲) از تعریف نقش دولت یعنی تبدیل از نهاد «تصمیم‌گیر مطلق» به «تسهیلگر گفتمان‌ها» و ایجاد پلتفرم‌های گفت‌وگوی بین‌گفتمانی (پایداری، رشد و عدالت) و همچنین، توجه به گفتمان‌های مغفول با ادغام «منطق کاهش نابرابری» در خط‌مشی‌های توزیع درآمد گردشگری و بهره‌گیری از «منطق توسعه ادبی» به‌عنوان ابزار هویت‌سازی مقاصد اشاره کرد. در نهایت می‌توان گفت که منطق حاکم بر حکمروایی اجرای خط‌مشی گردشگری، نه یک پارادایم یکپارچه، بلکه عرصه تقابل گفتمان‌های رقیب است. موفقیت این نظام‌ها در گرو ایجاد توازن پویا بین سه رکن شامل: (۱) کارآمدی تعامل محور، (۲) مسئولیت پایداری محور و (۳) التزام به عدالت محوری است. این پژوهش با آشکارسازی این چندپارگی، لزوم چارچوبی برای تحلیل گفتمانی قدرت در نظام‌های گردشگری را پیشنهاد می‌دهد.

هدف کنشگران حکمروایی اجرای خط‌مشی گردشگری با رویکرد نهادگرایی گفتمانی چگونه است؟

اهداف کنشگران در نظام حکمروایی اجرای خط‌مشی گردشگری در چارچوب نهادگرایی گفتمانی، از تمرکز صرف بر منافع اقتصادی کوتاه‌مدت به سمت اهداف جامع‌تر، پایدارتر و چندسطحی سوق یافته است. این تحول، بازتابی از تعاملات پیوسته و چندجانبه میان نهادها، عاملان، گفتمان‌ها و ایده‌های نوآورانه است که تلاش دارند به‌صورت هم‌زمان به چالش‌های اقتصادی، زیست‌محیطی و اجتماعی پاسخ دهند.

در این چارچوب، اهداف کلان نظیر «توسعه پایدار»، اگرچه از مشروعیت و غنای نظری برخوردارند، اما در سطح اجرایی با اهداف میانی (مانند حکمروایی شبکه‌ای و مشارکتی) و اهداف خرد (مانند منافع اقتصادی بازیگران محلی) به صورت منسجم و هماهنگ تعریف نشده‌اند. این ناهماهنگی و گسست، وضعیت «سلسله‌مراتب ناقص» در نظام هدف‌گذاری را رقم زده است. از این رو، این پژوهش بر طراحی یک چارچوب هدف‌گذاری یکپارچه و چندسطحی تأکید می‌ورزد که بتواند پیوند منطقی میان:

- اهداف ایده‌ای و آرمانی (پایداری، عدالت، حکمروایی خوب)،
- اهداف شبکه‌ای و نهادی (هم‌افزایی بین‌سازمانی، تعارض‌زدایی، تعامل افقی) و
- اهداف اقتصادی خرد (اشتغال، سرمایه‌گذاری، رشد محلی) ایجاد نماید.

ابزار و شیوه‌ی حکمروایی اجرای خط‌مشی گردشگری با رویکرد نهادگرایی گفتمانی چگونه است؟

ابزارهای اصلی حکمروایی اجرای خط‌مشی گردشگری شامل ابزارهای مشارکتی، اقتصادی و ساختاری هستند. اگرچه ابزارهای مشارکتی به‌طور خاص به افزایش همکاری و هماهنگی کنشگران کمک می‌کنند، اما همچنان ابزارهای اقتصادی و ساختاری نیز زیرساخت‌ها و منابع مالی لازم برای توسعه پایدار را فراهم می‌آورند، یعنی همچنان رویکردی بالا-به-پایین را تقویت می‌کنند. فاصله‌معدنادر بین ابزارهای فرهنگی و شیوه‌های مسئولیت اجتماعی نشان‌دهنده ضعف در تبدیل ارزش‌ها به عمل است. بنابراین می‌توان راهکارهای تحولی با استفاده از «رویکرد ترکیبی نهادگرایی گفتمانی» همچون تلفیق «ساختارهای حمایتی» با «فرآیندهای مشارکتی» و راهکار بازمهندسی نهادها همچون توسعه «پلتفرم‌های هوشمند» برای یکپارچه‌سازی ابزار اطلاعاتی و شیوه‌های مشارکت، تبدیل سازوکارهای سلسله‌مراتبی به شبکه‌های انعطاف‌پذیر و در نهایت، راهکار «ارتقای سطح فرهنگی» همچون تبدیل ابزارهای فرهنگی به شیوه‌های مسئولیت اجتماعی و ایجاد «پیوندهای نهادی» بین سازمان‌های فرهنگی و نهادهای اجرایی را پیشنهاد داد. تحلیل بُعد ابزار و شیوه نشان می‌دهد که حکمروایی مؤثر گردشگری نیازمند «سه‌گانه کارکردی»

است: ۱) زیرساخت‌های هوشمند (سخت‌افزار)، ۲) مکانیسم‌های تعاملی (میان‌افزار) و ۳) سرمایه‌های فرهنگی - اجتماعی (نرم‌افزار). این پژوهش با کشف تناقض بین غلبه کمی ابزارهای ساختاری و ضرورت کیفی شیوه‌های مشارکتی، لزوم تحول در الگوهای حکمروایی گردشگری را آشکار می‌سازد.

بنابراین، پژوهش حاضر با بهره‌گیری از رویکرد نهادگرایی گفتمانی و تحلیل لایه‌های کنش، منطق، هدف و ابزار و شیوه، به‌طور مستند نشان داد که اجرای خط‌مشی گردشگری نه در خلأ ساختارهای نهادی رخ می‌دهد و نه صرفاً محصول معناپردازی گفتمانی است، بلکه حاصل تعامل میان نهادهای سخت‌افزاری و نرم‌افزاری است. بدین ترتیب، نهادگرایی گفتمانی به‌عنوان چارچوبی تحلیلی، امکان شناسایی تنش‌های ساختاری و گفتمانی و ارائه راه‌حل‌های ترکیبی برای بهبود حکمروایی را فراهم می‌آورد. برخلاف برخی چارچوب‌های منفک، مدل پیشنهادی این پژوهش با ادغام داده‌های تجربی و مفاهیم نظری، الگوی نوینی برای تحلیل و بهبود حکمروایی در مقاصد در حال توسعه ارائه می‌دهد.

محدودیت‌های این پژوهش را می‌توان به دو دسته روش‌شناختی و نظری تقسیم کرد. از نظر روش‌شناختی، تحلیل بر اساس ۲۲ پژوهش منتخب و استفاده از چارچوب چهار مؤلفه‌ای انواع دانش، ممکن است به کاهش جامعیت و تعمیم‌پذیری نتایج منجر شود. از نظر نظری، تمرکز بر رویکرد نهادگرایی گفتمانی ممکن است جنبه‌های اقتصادی یا فنی اجرای خط‌مشی گردشگری را کمتر پوشش دهد. در این راستا، پژوهش‌های آینده می‌توانند بر تحلیل تطبیقی حکمروایی اجرای خط‌مشی گردشگری در بسترهای جغرافیایی و فرهنگی، نقش کنشگران خصوصی و مردمی در بهبود پایداری، تأثیر ابزارهای قانونی و خط‌مشی‌گذاری در هماهنگی کنشگران و تعامل رویکرد نهادگرایی گفتمانی با چالش‌های معاصر مانند دیجیتال‌سازی متمرکز شوند؛ توسعه شاخص‌های کمی برای اندازه‌گیری میزان توفیق هر یک از ابعاد می‌تواند به ارزیابی دقیق‌تر نظام‌های حکمروایی گردشگری کمک کند. مدل‌سازی گفتمان‌های هماهنگی و ارتباطی و بهره‌گیری از فناوری‌های نوین

مانند هوش مصنوعی در تقویت حکمروایی اجرای خط‌مشی پایدار و جامع می‌تواند به بهبود این فرآیند کمک کند.

تعارض منافع

نویسندگان دارای تعارض منافع نیستند.

ORCID

Mohammad Mohammadipoor		https://orcid.org/orcid-0009-0008-7360-643X
Gholamreza Kazemian		https://orcid.org/orcid-0000-0003-1708-5736
Hossein Aslipoor		https://orcid.org/orcid-0000-0002-9694-7295
Esmail Ghaderi		https://orcid.org/orcid-0000-0003-1158-2440

منابع^۱

۱. *اسدی، علیرضا، بیات، ناصر (۱۳۹۶). تحلیل محتوای کیفی گفتمان توسعه گردشگری ادبی در ایران. گردشگری شهری، ۴ (۱)، ۱۴-۱.
۲. *امینیان، ناصر، سیدنقوی، میرعلی (۱۳۹۷). ارائه الگوی حکمروایی مطلوب گردشگری در ایران. فصلنامه مطالعات مدیریت گردشگری، ۲۴، ۶۷-۱۰۲.
۳. دانایی‌فرد، حسن، جاوید، سید داریوش، فانی، علی‌اصغر (۱۳۹۱). ارتقای ظرفیت گردشگری جمهوری اسلامی ایران: تحلیلی بر ابزارهای خط‌مشی‌گذاری ملی گردشگری. فصلنامه مطالعات مدیریت گردشگری، ۷ (۱۹)، ۲۴-۱.
۴. زینی‌وند، مقدم، رضا، باقرزاده، محمدرضا، قلی‌پور کنعانی، یوسف، متانی، مهرداد، عارف‌نژاد، حسن (۱۴۰۰). طراحی مدل اجرای خط‌مشی‌های وزارت آموزش و پرورش با استفاده از روش مدل‌سازی ساختاری تفسیری. فصلنامه خط‌مشی‌گذاری عمومی در مدیریت، ۱۲ (۴۲)، ۸۴-۶۷.

۱. منابعی که دارای علامت ستاره است، در مرور ادبیات نظام‌مند مورد استفاده قرار گرفته است.

۵. *سمیعی، سحر، غیاثیان، مریم‌سادات (۱۳۹۴). تحلیل گفتمان مدیران و نخبگان کشور درباره صنعت گردشگری در ایران. *فصلنامه مطالعات مدیریت گردشگری*، ۱۰(۳۱)، ۱۸-۱.
- <https://doi.org/20.1001.1.23223294.1394.10.31.1.2>
۶. *ضیائی، محمود، عباسی‌کارجگان، داوود، کاظمیان، غلامرضا، کروب، مهدی (۱۳۹۴). شناسایی و تعیین ابعاد الگوی مدیریت گردشگری شهر تهران. *اقتصاد و مدیریت شهری*، ۴(۱۳)، ۱۲۱-۱۴۴. <https://sid.ir/paper/240301/fa>
۷. *کاظمیان، غلامرضا، ضیائی، محمود، یآوری‌گهر، فاطمه، بابائی، یاور (۱۴۰۰). توسعه مکمل‌گرای گردشگری: رویکردی نوین در توسعه منطقه‌ای. *نشریه علمی جغرافیا و برنامه‌ریزی*، ۲۶(۷۹)، ۳۳۵-۳۰۷. <https://doi.org/10.22034/gp.2021.45143.2808>
۸. *عامری گلستان، متین (۱۴۰۲). مفهوم‌سازی الگوی حکمرانی همکارانه آب در ایران (رساله دکتری). تهران، دانشگاه علامه طباطبائی، دانشکده مدیریت و حسابداری.
۹. فرزین، محمدرضا، حسن‌پور، محمود، محمودزاده، سید مجتبی، عرب‌مازازی، علی (۱۳۹۹). تحلیلی نهادگرایانه بر فضای کسب‌وکار و کارآفرینی بخش. *فصلنامه علمی مطالعات مدیریت گردشگری*، ۳۴-۱. <https://doi.org/10.22054/TMS.2020.42394.2139>
۱۰. *قادری، اسماعیل، باقری، فاطمه، فرزین، محمدرضا، کاظمیان، غلامرضا (۱۳۹۷). مدیریت گردشگری ساحلی؛ تحلیل رویکرد یکپارچه. *فصلنامه علمی- پژوهشی گردشگری و توسعه*، ۷(۴)، ۱۷۵-۲۰۴. <https://doi.org/10.22034/jtd.2018.144703.1486>
۱۱. *لدنی، عباس، پوراحمد، احمد، زیاری، کرامت‌الله، فرهودی، رحمت‌الله، زنگنه‌شهرکی، سعید (۱۴۰۲). مدیریت یکپارچه نواحی ساحلی با رویکرد حکمرانی خوب (نمونه موردی جزیره کیش). *تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی*، ۲۳(۶۸)، ۲۷۷-۲۵۹. <https://doi.org/10.52547/jgs.23.68.259>
۱۲. متقی، سمیرا، طهماسبی، محمدرضا (۱۴۰۳). بررسی وضعیت گردشگری در ایران از منظر حکمرانی خوب. *برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری*، ۱۴(۵۲)، ۹۵-۱۱۵. <https://doi.org/10.22080/jtpd.2025.28288.3953>
13. Adebayo, A. (2018). *Governance and community participation in the Nigerian tourism sector: A stakeholder analysis* [Doctoral dissertation]. Canterbury Christ Church University.
14. Adzariat, N., Pratama, M. A., & Leksmanawati, W. (2023). Managing risks in collaborative governance environment: A literature review. *Journal of Management*, 13(5), 3530-3540.

15. Aguinis, H., Kraus, S., Pocek, J., Meyer, N., & Jensen, S. H. (2023). The why, how, and what of public policy implications of tourism and hospitality research. *Tourism Management*, 97, 104720. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2023.104720>
16. Albrecht, E. (2018). Discursive struggle and agency—Updating the Finnish peatland conservation network. *Social Sciences*, 7(10), 177. <https://doi.org/10.3390/socsci7100177>
17. Bhuiyan, M. A., Zhang, Q., Xuan, W., Rahman, M. K., & Khare, V. (2023). Does good governance promote sustainable tourism? A systematic review of PESTEL analysis. *Business & Economics*, 3, 33. <https://doi.org/10.1007/s43546-022-00408-x>
18. Bianchi, C., Nasi, G., & Rivenbark, W. C. (2021). Implementing collaborative governance: Models, experiences, and challenges. *Public Management Review*, 23(11), 1581-1589. <https://doi.org/10.1080/14719037.2021.1878777>
19. Bichler, B. F., & Lösch, M. (2019). Collaborative governance in tourism: Empirical insights into a community-oriented destination. *Sustainability*, 11(23), 6673. <https://doi.org/10.3390/su11236673>
20. Bock, I. A., Costa, R., Rodrigues, C., & Macke, J. (2021). Examining the concept of governance in tourism research. *Tourism and Hospitality Management*, 26(3), 629-668. <https://doi.org/10.20867/thm.27.3.9>
21. Boettcher, M. (2020). Cracking the code: How discursive structures shape climate engineering research governance, *Environmental Politics*, 29(5), 890-916. <https://doi.org/10.1080/09644016.2019.1670987>
22. Bono i Gispert, O., & Anton Clave, S. (2020). Dimensions and models of tourism governance in a tourism system: The experience of Catalonia. *Journal Of Destination Marketing & Management*, 17, 100465. <https://doi.org/10.1016/j.jdmm.2020.100465>
23. Butt, A. I. (2019). Public policy and ideation. In H. M. Grimm (Ed.), *Public policy research in the global south: A cross-country perspective* (pp. 67–84). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-030-06061-9_5

24. Cairney, P. (2019). *Understanding public policy: Theories and issues* (2nd ed.). Bloomsbury Publishing.
25. Duran, C. (2013). Governance for the tourism sector and its measurement. *UNWTO Statistics and TSA Issue Paper Series* STSA/IP/2013/01. <http://statistics.unwto.org/en/content/papers>
26. Fathani, A. T., Azmi, N. A., Purnomo, E. P., Tham, S. A., & Ahmad, R. (2023). A systematic review of tourism governance: Sustainable tourism governance model post COVID-19. *Jurnal Borneo Administrator*, 19(1), 35-50. <https://doi.org/10.24258/jba.v19i1.1125>
27. Ganter, S. A., & Löblich, M. (2021). Discursive media institutionalism: Assessing Vivien A. Schmidt's framework and its value for media and communication studies. *International Journal of Communication*, 15, 2281-2300. <http://dx.doi.org/10.17169/refubium-31309>
28. Genus, A. (2014). Governing sustainability: A discourse-institutional approach. *Sustainability*, 6(1), 283-300. <https://doi.org/10.3390/su6010283>
29. Goeldner, C. R., & Ritchie, J. R. B. (2015). *Tourism: Principles, practices, philosophies* (12th ed.). John Wiley & Sons.
30. Hill, M., & Hupe, P. (2014). *Implementing public policy: An introduction to the study of operational governance* (3rd ed.). Sage.
31. Hudson, B., Hunter, D., & Peckham, S. (2019). Policy failure and the policy-implementation gap: Can policy support programs help? *Policy Design and Practice*, 2(1), 1-14. <https://doi.org/10.1080/25741292.2018.1540378>
32. Kamkhaji, C. J., & Radaelli, M. C. (2021). Don't think it's a good idea! Four building sites of the 'ideas school'. *West European Politics*, 45(4), 841-862. <https://doi.org/10.1080/01402382.2021.1959751>
33. Kazaryanz, I. G., Eremenko, I. A., Tkachenko, M. A., & Suhovenko, A. V. (2018). Institutional formation to develop tourism and recreation clusters. *European Research Studies Journal*, 21(1), 167-177.
34. Khan, A., Bibi, S., Lorenzo, A., Lyu, J., & Babar, Z. (2020). Tourism and development in developing economies: A policy implication perspective. *Sustainability*, 12(4), 1618. <https://doi.org/10.3390/su12041618>

35. Lee, H., & Zhao, Y. (2024). Reframing cultural governance through discursive institutionalism: The case of heritage tourism policy. *Journal of Public Policy and Administration*, 8(2), 45–55.
36. Leipold, S., Feindt, P.H., Winkel, G., & Keller, R. (2019). Discourse analysis of environmental policy revisited: Traditions, trends, perspectives. *Journal of Environmental Policy & Planning*. 21 (5), 445–463. <https://doi.org/10.1080/1523908X.2019.1660462>
37. Lundvall, B.-Å., Rasmussen, P., & Lorenz, E. (2008). Education in the learning economy: A European perspective. *Policy Futures in Education*, 6(6), 681-691. <https://doi.org/10.2304/pfie.2008.6.6.681>
38. Maron, A., & Benish, A. (2021). Power and conflict in network governance: Exclusive and inclusive forms of network administrative organizations. *Public Management Review*, 24(11), 1758–1778. <https://doi.org/10.1080/14719037.2021.1930121>
39. Musri, & Erbara, A. (2022). Systematic literature review: Implementasi prinsip-prinsip administrasi keuangan di Indonesia. *JIEE: Jurnal Ilmiah Ekotrans & Erudisi*, 2(1), 1–10. <https://doi.org/10.31933/jiee.v2i1.554>
40. Nadjib, M. A., & Hidayah, A. N. (2022). Implementation of collaborative governance in the tourism sector (Case study of Wakatobi tourism governance forum). *International Conference on Social and Political Development Issues (ICONIDS)*, 95-108.
41. Rambaree, B. B. (2021). Discourse and power in the institutionalisation of corporate social responsibility (CSR): A comparative perspective. *Cogent Social Sciences*, 7(1), 1852673. <https://doi.org/10.1080/23311886.2020.1852673>
42. Roxas, F. M. Y., Rivera, J. P. R., & Gutierrez, E. L. M. (2020). Mapping stakeholders' roles in governing sustainable tourism destinations. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 45, 387-398. <https://doi.org/10.1016/j.jhtm.2020.09.005>
43. Sadat, A., & Lawelai, H. N. (2025). Optimizing sustainable tourism governance and its impact on employment opportunities through a dynamic governance approach. *Journal of Information Systems*

Engineering & Management, 10(27), 965-979.
<https://doi.org/10.52783/jisem.v10i27s.4756>

44. Schmidt, V. A. (2008). Discursive institutionalism: The explanatory power of ideas and discourse. *Annual Review of Political Science*, 11(1), 303-326. <https://doi.org/10.1146/annurev.polisci.11.060606.135342>
45. Schmidt, V. A. (2023). *Encyclopedia of public policy*. Springer Nature. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-90434-0>
46. Sharpley, R. (2022). Sustainable tourism governance: Local or global? *Tourism Recreation Research*. 48(5), 809-812. <https://doi.org/10.1080/02508281.2022.2040295>
47. Swinkels, M. (2020). How ideas matter in public policy: A review of concepts, mechanisms, and methods. *International Review of Public Policy*, 2(3), 281-316. <https://doi.org/10.4000/irpp.1343>
48. Wahjudewantia, A. S., Tjakraatmajaa, J. H., & Anggoro, Y. (2021). Knowledge management strategies to improve learning and growth in creative industries: A framework model. *Budapest International Research and Critics Institute-Jurnal (BIRCI Journal)*, 4(2), 1903-1915. <https://doi.org/10.33258/birci.v4i2.1876>
49. Wardani, P. A., Kamiliyah, U. H., & Farhan, M. (2023). Community-based tourism optimization through institutional entrepreneurship in Sidomulyo Tourism Village. *Journal of Enterprise and Development*, 5(1), 102-122. <https://doi.org/10.20414/jed.v5i1.6846>

References [In Persian]

1. Aminian, N., & Seyyed Naghavi, M. A. (2018). Presenting Pattern of Good Governance of Tourism in Iran. *Tourism Management Studies*, 13(42), 27-102. <https://doi.org/10.22059/10.22054/tms.2018.9018>
2. Asadi, A., & Bayat, N. (2017). A qualitative content analysis of the discourse of literary tourism development in Iran. *urban tourism*, 4(1), 1-14. <https://doi.org/10.22059/jut.2017.61994>
3. Danaeefard, H., Javid, S. D., & Fani, A. A. (2012). Enhancing the tourism capacity of the Islamic Republic of Iran: An analysis of national tourism

- policy tools. *Quarterly Journal of Tourism Management Studies*, 7(19), 1-24.
4. Farzin, M. R., Hassan Pour, M., Mahmoud Zadeh, S. M., & Arab Mazar Yazdi, A. (2020). An institutional Analysis of Tourism Business Environment and Entrepreneurship of Iran. *Tourism Management Studies*, 15(50), 1-34. <https://doi.org/10.22054/tms.2020.42394.2139>
 5. Ghaderi, E., Bagheri, F., Farzin, M. R., & Kazemian, G. R. (2018). Coastal tourism management: An integrated approach analysis. *Tourism and Development*, 7(4), 175-205.
 6. Ghaede Rahmati, S. (2020). Critical discourse analysis of Fairclough: Interpretation of media-produced texts on post-COVID-19 tourism in Iran. *Tourism Research Quarterly*, 2(1), 1-10.
 7. Hill, M., & Hupe, P. (2020). *Implementing public policy: Governance in theory and practice* (J. Madani & N. Khodaei, Trans.). Azarin Mehr.
 8. Kazemian Shiran, G., Ziaee, M., Yavarigohar, F., & Babaei, Y. (2021). Tourism complementarity development: a new approach to regional development. *Journal of Geography and Planning*, 26(79), 335-307. <https://doi.org/10.22034/gp.2021.45143.2808>
 9. Ladonni, A., Pourahmad, A., Ziyari, K., Farhudi, R., & Zangeneh Shahraki, S. (2023). Integrated coastal zone management with a good governance approach (Case study: Kish Island). *Applied Research in Geographical Sciences*, 23(68), 259-277.
 10. Salimi, J., & Maknoon, R. (2018). A qualitative meta-analysis of governance-related academic research in Iran. *Public Administration Management*, 10(1), 1-30.
 11. Samiee, S., & Ghiasian, M. S. (2015). Discourse analysis of managers and elites on Iran's tourism industry. *Tourism Management Studies*, 10(31), 1-18. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.23223294.1394.10.31.1.2>
 12. Zeinivand Moghadam, R., Bagherzadeh, M. R., Gholipour Kananai, Y., Matani, M., & Arefnejad, H. (2021). Designing a model for implementing educational policy in the Ministry of Education using interpretive structural modeling. *Quarterly Journal of Public Policy in Management*, 12(42), 67-84.

13. Ziaee, M., Abbasi Karjegan, D., Kazemian, G. R., & Karoubi, M. (2015). Identifying the dimensions of the tourism management model in Tehran city. *Urban Economics and Management*, 5(13), 334-393.

استناد به این مقاله: مجمدی پور، محمد، کاظمیان، غلامرضا، اصلی پور، حسین و قادری، اسماعیل. (۱۴۰۵). چارچوب مفهومی حکمروایی اجرای خط‌مشی گردشگری با رویکرد نهادگرایی گفتمانی. *فصلنامه مطالعات مدیریت گردشگری*، ۲۱ (۷۳)، ۳۷ - ۸۶.

doi: 10.22054/tms.2025.83351.3015

Tourism Management Studies is licensed under a Creative Commons Attribution-Non Commercial 4.0 International License.